

MŪSŲ KELIAS

№. 28 (37)
1946. VII. 18.
II METAI

Laikraštis lietuviams

Dariaus ir Girėno žygis įpareigoja tautą naujiems pasiryžimams

1932 m. liepos mėn. Darius ir Girėnas išspausdino „Drauge“ ir „Naujiuose“, o vėliau — liepos 11 d. ir kituose savaitraščiuose pirmą atsisaukimą į lietuvius, jog jie yra pasiryžę atlikti milžiniškos reikšmės žygį, būtent: skirti iš Naujorko iki Kauno be nusileidimo, kad tuo pakeltų Lietuvos ir lietuvių prestižą pasauly.

Atsisaukimas skambėjo: „Lietuvių tauta laukia iš savo sūnų ir drašenių žygį. Būtinai reikia ir jos sūnums prisidėti prie bendrojo darbo — tirti dar mažai žinomas šiaurės Atlanto vandenyno oro sroves. Mes, gyvendami tokiais laikais, kada stengiamasi oras panaudoti žmonių reikalams, laikome savo pareigą tautos vardu tą darbą garbingai atlikti.

Dar niekas nėra tiesiai, nenusileidamas, nusikridęs iš Amerikos į Lietuvą. Tad mes esame pasiryžę tą atlikti. Jau daug darbo tuo tikslu jau esame atlikę. Tam reikalui lėktuvus jau yra nupirkę. Kai kurios imonės pasidavė suteikti benzino ir tepalo, inductorinį kompasą kryptiškai palaikyti ir radio priimtuvą. Belieka padirbinti ir pritaikyti naujus sparnus tolimam skridimui, įtaisyti 6 benzino bakus, kuriuose turėtų tūpti apie 800 galonų benzino (apie 3542 litr.) ir, be to, lėktuvo paviršius būtina tinkamai aptvarkyti ir apdailinti. Būtina įtaisyti astronominės navigacijos prietaisai. Apytikriai skaičiuojant, dar reikia 4000 dolerių pinigų. Mes, susidėję visą savo santaupas, nupirkome lėktuvą 16.000 dolerių vertės. Taigi tam istoriniam lietuvių žygiui paaukojome visą savo turta ir aukojame visas savo jėgas. Atlikome visą tai, ką galėjome. Bet dar būtinai įrengimų įsigyti nepajėgiame. Bet turime vilgį, jog visą likusį trūkumą papildys ir parems mūsų patriotiškai nusiteikusių lietuvių visuomenė — Amerikos lietuviai. Tuo tikslu aplankysime visas Amerikos lietuvių kolonijas. Todėl prašome visų Amerikos lietuvių kolonijų organizacijų vadovus, pasitarus, sudaryti mūsų skridimui per Atlantą remti komitetus ir surengti kiekvienoje apylinkėje Lietuvių Aviacijos dieną.

Tad brangūs Tautiečiai. Teiktis tinkamai įvertinti mūsų pasiryžimą ir vienąjį pareikite tą darbą, kuris mūsų tautos vardą išleis ir plačiai išgarsins po platią pasaulį.

Sukrukite visi! Iš savo pasus iš anksto Jums dėkojame už paramą. Jūs patarnausite ne mums asmeniui, bet visai lietuvių tautai — Lietuvai, kuriai teks garbė už laimingai atliktą skridimą į Lietuvą ir atgal.

I talką ir garbingą darbą, tautiečiai! Darius ir Girėnas organizaciją ir propagandą darbą pradėjo 1932 m. liepos 7 d.

Ir vis dėlto tas milijonas Amerikos lietuvių nepadarė didelio duosumo ir reikalavo spratumo. Štai, Cikagos lietuvių kolonija 132 mt. gruodžio 29 d. tebuvo surinkusi 600 dolerių ir užėmė Amerikoje II-ą vietą. Ta proga „Vienybė“ pabarė čekiškėmis ir pavadinė juos šiaudūdais: „600 Dolerių, tai tik po pusę cento nuo šiaudinės dūšios“. Cikagoje gyvena daugiau lietuvių, negu geraiais laikais Kaune. Ir vienam milijonui Amerikos lietuvių buvo veik neįmanoma surinkti tuos būtinus 4.000 dolerių.

Bet darbas dėl to nesustojė. Darius ir Girėnas su keliais entuziastais ir rėmėjais dirbo dieną ir naktį.

Pagaliau „Lituania“ buvo įrengta. Nepavyko radio siųstuvą priimtuvą įsigyti, nebuvu automato — robotu laktūno.

Siek tiek duomenų mums primins „Lituania“ ir jos techninį parengtinumą Naujorkas—Kaunas skridimo žygiui. Prieš atspėjiant nu žemės „Lituaniškos“ bendroji kaina siekė 25.000 dolerių.

Tuščios mašinos svoris — 1209 kg. Skridimui paimta 779 galonai (3541,3 litr.) benzino; dalis to kiekio — 88 galonai (400 litr.) tilpo sparnuose bakuose ir 32 galonai (145,4 litr.) alyvos. Darius ir Girėnas svėrė 167,9 kg. Prietaisai, laisčiai ir maistas sudarė 35,3 kg.

Galutinėje parengtyje „Lituania“ svėrė 3.669,2 kg.

Kiti techniniai duomenys: lėktuvo ilgis — 8,45 m; aukštis 2,49 m; sparnų įrgis — 15,24 m. Bendrasis sparnų plotas — 27,7 kv. m. Dėl didelio nesamo plotų sparnuose, „Lituania“ buvo įgalinta nuoti 56,3 km per val. greičiu. Motoras WRIGHT 365 - 388 arklių jėga. Propelerio apsisukimų skaičius minutėje —

Stepo Dariaus ir Stasio Girėno žygio per Atlantą sukaktis

2190. Didžiausias greitis per valandą — 249 km ir praktiškasis, vidutinis — 194,6 km. Laktūnai buvo numatę skristi 1828 m aukštyje. Su paminėtu krūviu „Lituania“ galėjo pakilti 6096 m aukštumon. Pasimūtę degalų — tepalų turėjo pakakti 9.650 nuotuoliu nukristi, t. y., 52 val. kelionėi atlikti, o vidutiniškai — 47 val. Todėl, pagal apskaičiavimą,

b) Be įstrizainio — kintamojo įstrizainumo propelerio sugebėjo pakilti perdaug perkrauta mašina.

c) Blogomis oro sąlygomis skrido kur kas tiksliau, negu žymūs kitų tautų laktūnai, k. a.: amerikiečiai — Matternas (1933 m), Cernberlenas su Levinu, Byrdas su Novillu, Akosta ir Balčenu (trimotorinis lėktuvas ir radijas);

Neužmirštamų tautos didvyrių Stepo Dariaus ir Stasio Girėno testamentas

Mes skrisime į Lietuvą.

Lietuvių tauta laukia iš savo sūnų ir drašenių žygį. Būtinai reikia ir jos sūnums prisidėti prie bendrojo darbo — tirti dar mažai žinomas Žemės Atlanto vandenyno sroves, o taip pat naujai išrastas navigacijos būdus ir priemones pritaikyti kasdieniniams reikalams. Mes, gyvenami tokiais laikais, kada oras stengiamasi panaudoti žmonių reikalams, laikome savo pareigą tautos vardu tą darbą garbingai atlikti.

Jauoiti Lietuva! Tuo dvasios įkvėpti, mes stengiamės tą pasirinktą uždavinį įvykdyti. Mūsų pasisekimas tegu sustiprina Tavo dvasią ir pasitiekimą savo jėgomis ir gabumais! Bet jei Nepfūnas ar galingasis Perkinas ir mums bus rūstus — pastos mums kelią į Jauonąją Lietuvą ir pašauktų LITUANIKA pas save, — tada Tu, Jauoiti Lietuva, turėsi iš naujo ryžtis, aukotis ir pasirengti naujam žygiui, kad audringųjų vandenynų dievai būtų patenkinti Tavo pastangomis, pasiryžimu ir nekviestų Taves į Didįjį Teismą.

LITUANIŠKOS laimėjimas tegu sustiprina Jauoiti Lietuvos sūnų dvasią ir įkvėpia juos naujiems žygiams.

LITUANIŠKOS pralaimėjimas ir nuogrūžimas į Atlanto vandenyno gelmes tegu auklėja Jauoiti lietuvių atkaklumą ir ryžtumą, kad Sparnuotais Lietuvių būtinai įvyktų kliaisingąjį Atlantą Tėvynės Lietuvos garbei!

Tad šį savo skridimą skiriame ir aukojame Tau, Jauoiti Lietuva!

Tą didįjį bandymą pradėsime, tikėdamiesi Dangaus palaimos!

STEPAS DARIUS

STASYS GIRĖNAS

atlikus kelionę Naujorkas—Kaunas (7.196 km), Lituania galėjo skristi mažiausia 800 km atstumu.

„Lituania“ buvo aprūpinta reikalingiausiais, aklam skridimui būtiniais, navigacijos įrankiais bei prietaisais.

Darius ir Girėnas savo saugumui visai nesirpino. Jie sakydavę, jog abu yra užtikrinti pergale.

„Svarbiausia perkristi Atlanto vandenyną, o sausumoje, jeigu kas nutiktų, sugebėsime nušėpti.“

Jie nepasidėmė gelbėjimosi priemonių, manydami, jog nuskenus „Lituanišką“, visuomenės pinigais suaukotais pinigais įrengti, kito kelio ir jiems nebūlieka, kaip tik sėkti paskui savo sparnuotąjį žirgą, „Grimsin ir mes.“

Deja, įvyko taip, ko nei Darius nei Girėnas nesitikėjo ir ko, tur būt, nei vienas lietuvis nelaukė — jie žuvo perskridę Atlantą, prie pat savo numylėtos tėviškės slenkstis.

a) Darius ir Girėnas blogomis oro sąlygomis, be radio ir be robotu laktūno skrido tokiu pat tikslumu, kaip V. Postas, kuris buvo apsirūpinęs radiju ir robotu; be to, jo lėktuvas buvo aprūpintas moderniausiasiais išradimų prietaisais, o greitis buvo kur kas didesnis nei „Lituaniškos“.

prancūzai — Asolautas su Lefevru ir Ločiu (Loty); lenkai — Hausneris ir kt.

d) Be nusileidimo nuskrido kelis šimtus kilometrų toliau negu V. Postas.

e) Laimėjo antrą vietą (po Boardmano ir Polando) pagal nukristą atstumą.

f) Navigacijos tikslumas prilygsta Lindbergo skridimo tikslumui.

g) Nuskrido toliau negu kitų tautų to meto žymiausių laktūnai, kuriems yra pavykę perkristi Atlantą: amerikiečiai — Lindbergas, Cernberlenas su Levinu, Byrdas su Novillu, Akosta ir Balčenu, Brokas su Šliu, Erhart — Putnamiene su Stulcu ir Gordonu, Boidas su Kanoru, Postas su Gačiu (Gatty), Erhart — Putnamiene, Matternas su Griffinu, Matternas, Postas; anglai — Alkukas su Braunu, Molisonas, Molisonai; prancūzai — Asolautas su Lefevru ir Ločiu, Kostas su Belontu; vengrai — Magyaras su Endrusu; švedai — Helligas su Horliusu; italų Balbos eskadra; lenkas Hausneris ir kt.

h) Savo žuvimu išskė išrastiųjų prietaisų reikalingumą. Pagaliau, aeronautikos istorijos knygyn aukso raidėmis ir savo gyvybės auksa Darius ir Girėnas išrašė didingo perskridimo Naujorkas — Söldinas laimėtojai. Iš tikrųjų jau ir lietuviai prisidėjo prie oro kelių pa-

Sakalų kelias

Didysis ilgesys mažos Tautos Jūs paskatino didvyriškai Jai ir Jos garbei pasiaukoti. Tėvynės meilė sukėlė gaisrą Jūsų širdyse nugalėti vylingąjį Atlantą ir mažos Lietuvos vardą įrašyti aukso raidėmis greta didžiųjų. Jūsų pasiryžimas nugalėjo klaidiką nežiną ir Jus apvainikavo didvyrių vainikais. Jūsų testamentas yra ne Darius-Girėno, bet visos Tautos; jis mus žadina, kelia, skatina nepasiduoti pilkai kasdienybei, neapsamoti ir visada prisiminti: aš turiu gyventi Lietuvai. Nors sunkios dienos, pilnos sūkurio ir klaidikos nežinios, — jos mūsų neturi gąsdinti, kad verti būtume mūsų Sakalų ainiai. Granite ir kiekvieno lietuvių širdyje iškalti Darius-Girėno vardai yra ryškūs mums pavyzdys, kad noras, pasiryžimas ir Tėvynės meilė vainikuoja pergale. O didvyrių auksa ir kraujas yra didieji skatiniojai, kėlėjai, žadintojai. — Kur nėra kapu, ten ir nebus prisikėlimo, — yra pasakęs vienas filosofas.

Auka veda Tautą į garbę, nemirtingumą, didingumą; ji vienija, skatina, kelia ir veda; ji yra Tautos didingumo įkūnijimas. Jei nėra aukos — yra merdėjimas ir visos Tautos mirtis.

Gyvename dienas, kada mūsų Tauta turi daugiausia aukotis, kada valandos šaukia didvyriškumo ir aukos. Prisilegęs Tautos ir Krištųjų garuojas kraujas šaukia tave, lietuvi, būdėti, nes gyvenai didžiųjų bandymų istorines dienas. Ant mūsų pečių gūla Darius-Girėno testamentas, kurį turim išnešti į laisvę, į laimėjimą. Didvyrių kraujas ir mūsų žemės balsas tebūna mums vadovu, kad nepaslytume klaidikų dienų sūtemose. Mums tenka garbė, bet ir sunki pareiga išleisti Darius-Girėnos, nesužlugdyti Jos vilgį, o garbingai, kaip dera garbingos praeties aišniais, įgytioti į laimėjimą, išsinešant nesuterštą didvyrių testamentą — mūsų Tautos didybės įskūnijimą.

Telydi mus Sakalų Tėvynės ilgesys, meilė ir pasiaukojimas; jų stiprinami mes nesuklupsim, bet garbingai atliksim savo pareigą.

R. Medelis.

naudojimo žmonijos susisiektimo bei transporto reikalui ir prie naujai išrastų būdų ir navigacijos prietaisų bei priemonių praktiško panaudojimo kasdieniuose gyvenimo reikaluose.

Sustokim kiek prie tragiško Naujorkas — Kaunas perskridimo. finalo. 1933 m. liepos mėn. 17 d. juodo dulės raiščių perrištos trispalvės vėliavos įsipaunė į lūdesį ir akusmą. Tragizmo siaubinga gėla neaplenkė nė vieno lietuvių širdis. Ir Stepas ir Stasys mums vis dar daugiau nei mirusi motina ar tėvas, brolis ar sesuo... Tomis atmintinomis dienomis versė graudžiomis, nedirbinėmis sąsromis visa Lietuva. Nemirštamos garbės didvyriai tikrai to buvo verti. Jų vertė Lietuva, nes jie Lietuvos ir lietuvių tautos garbei galvas paguldė. Tai yra epochinio masto lietuvių tautos vyrai. Praeis šimtai metų, bet vis dar neklimpsitai auksis iš lūpų ir lūpas ir jų atliktas heroiškas žygis virs didinga legenda — tautos legenda.

V. M.

Keturi Didieji vėl išsiskirstė

Po konferencijos

Po keturių savaitžių sunkių ir griežtų keturių didžiųjų užsienų reikalų ministerių pasitarimų, pasibaigę antroji ministerių tarybos Paryžiaus konferencijos sesija. Po tokios svarbios konferencijos reikėtų padaryti užbaigiamąjį laimėjimų ar pralaimėjimų balansą. Tačiau tokio aiškaus balanso suvesti dar negalima, nes Paryžiaus buvusi konferencija nėra visai atskira dėl savęs pačios, bet ji buvo tik preludus šaukiamajai liepos mėn. 29 d. taikos konferencijai, į kurią susirinko 21 tautos atstovai.

Ką gi ištikrųjų ši konferencija davė? Svarbiausias šios konferencijos laimėjimas — taikos konferencijos susaukimas. Kiti gi svarstyti klausimai nebūvo galutinai iš-

spresti. Pavyzdžiui, Italijos kolonijų, Triesto, Vokietijos, Austrijos, Balkanų, Dunajaus klausimai liko nesuvaržyti.

Byrnes, prieš išvykdamas iš Paryžiaus, spaudos atstovams pareiškė, jog jis dėl atities esą optimistas. Toliau jis pareiškė, kad negalėtų būti taikos sutarčių be kompromiso ir taikos sutartys esančios pagrindu užbaigti pasaulinio karo buklė. Pasaulinės tautos negalima esą padaryti paprastai mokijuojant lazdele. Jis taip pat apgalvestau, kad nepasisektų susitarti Austrijos ir Vokietijos klausimais, bet jis tikras, kad atetyje gal būt būsiant geresnė laimė. Ir jis mano, kad po taikos konferencijos jie keturi vėl susirinksią.

Svarstant Austrijos klausimą, Molotovas, kuris buvo, kaip sako United Press, vienas

svarbiausių nesutarimo asmenų, atsisakęs svarstyti Austrijos klausimą tol, kol displacent persons iš Austrijos nebūsis išgabenti. Byrnes atsisakė tuo klausimu kalbėti, nes jis neturėjęs pakankamai informacijų apie 200.000 DP Austrijoje SU zonoje. Kai jis užsiminė apie vokietijų repatriaciją ir jų turto nusavinimą Austrijoje, Molotovas tada atsisakęs svarstyti, nes tas klausimas nebūvo įtrauktas į darbų tvarką. Po tokio Molotovo pareiškimo, Byrnes irgi atsisakė dėl DP svarstymo, nes DP klausimas taip pat nebūvo darbu tvarkoje įtrauktas. Misiškai tariant, „kaip tu man, taip aš tau“.

Molotovas dar priminęs, jog DP Austrijoje esą priešingai Sovietų Sąjungai, reakcionieriški.

Idomiasias vis dėlto konferencijos reiškinys bus Sovietų Sąjungos užsienų reikalų ministerio Molotovo pareiškimas Vokietijos (Nukelta į 8 pusl.)

Lietuvių gyvenimas

UNRRA Team 76 globoja Kempteno lietuvius vienerius metus

Birželio 11 d. sukako metai, kai UNRRA Team 76 perėmė Kempteno lietuvius savo globon. Ta proga miesto teatre buvo su-ruoštas gražus UNRRA-os direkt. kpt. le Grand ir jo bendradarbių pagerbimas. I teatro sceną buvo pakviestas kpt. le Grand. I komi- tozeto pirminko dipl. inž. K. Pabedinsko žo- žūšius atsakydamas, kpt. le Grand nusiųtė UNRRA-os darbą ir gražų savo ir savo ben- dradarbių sugyvenimą ir pastangas gerinant benamių būklę. Šia proga UNRRA-os direk- torius buvo apjuostas austa lietuviška tautine juosta ir jam teikta sveikinimo adresas. Kon- certo programą atliko mišrus choras ir mo- terų sekstetas, vad. muz. P. Armono, gimna- zijos moksleivių tautinių šokių grupė ir solis- tės Daugelienė ir Bičkienė.

Ta patį dieną UNRRA-os pareigūnas surengė pabūvyje kpt. le Grand kalbėda- mas; be kito ko, pasakė: Lietuviai — reta tauta, išsaugojusi tokius gražius papročius ir rodanti tiek daug prisirišimo prie jų. Atsi- skyres, aš apie lietuvius negalėsiu nieko blogo pasakyti, aš galėsiu tik gera pasakoti.

Kempele baigti aukšt. hidrometrijos kursai

Birželio mėn. pradžioje Kemptene baigti hidrometrijos kursai, kuriems vadovavo prof. S. Koluipala. Kursuose, kuriuos lankė keliolika klausytojų, buvo išleita sutrumpinta tos srities universiteto programa: hidrogliavos pagrindai, debito kreivės skaičiavimas, debi- tų matavimas, hidrometrialiniai instrumentai- r jų taravimas, hidraulikos žinios. Kursai susi- darė iš teoretinių paskaitų ir 2-ju savaitių praktikos darbų. Pastariesiems Kemptene prof. Koluipalos rūpestiui buvo sudarytos pa- lankios sąlygos: hidrometrialių instrumentų firma A. Ott kursų reikalams pastatė specialų pontoną, aprūpinamą ji moderniausiais ma- tavimo instrumentais. Tuo būdu buvo išma- tuota eilė debiitų Ilerio upėje. Matavimo in- strumentų taravimas buvo atliktas pačių kur- santų, šiuo metu, tur būt, vienintelėje Vokie- tijoje likusioje firmos Ott taravimo laboratorii- joje.

Šios retos specialybės darbininkų paruoš- mas yra sveikintinas prof. Koluipalos sumu- nymas.

Birželio mėn. viduryje kempeniečiai visa savaitę gyveno menininkų globoje. Pradėta vietinėmis įėjomis. Muz. P. Armono vedam- ansambliis birželio 17 d. pasirodė su nau- ja programa. Darnus dainininkų sambūris per, palyginti, trumpą laiką yra paruošęs skio- ningą ir įvairią programą. Koncerte dalyva- vsu op. solistė Radzevičiūtė pasirodė su operų arjomis, o solistės Armonienė ir Garmūitė pirmakart pamėgino pora duetų. Ansamblio šokėjų grupė pasirodė scenoje taip pat pirma kartą. Koncerte dalyvavo UNRRA-os svečiai ir miesto komendantas.

Birželio 18-tą šis koncertas buvo pakarto- tas visiems Kempteno D.P.

Birželio 19-tą Wiurzburgo dramos megėjų kolektyvas 2 kart suavidino apturpintą 20-tū- ų „Sudrumstąją ramybę“, o birželio 20-tą Čiurlionienės „Aušros sūnus“. Wiurzburgie- čių kolektyvas savo vaidinimais paliko tiek gerų įspūdių, kad ne vienias, ypač žiūrėda- mas, „Aušros sūnu“ su St. Pilka, prisimėn- gerąjį senojo lietuviškojo teatro dvasią.

Kpt. C. W. le Grand, UNRRA Team 76 Kemptene Direktorius Nuotrauka Pr. Urbučio

Pagaliau birželio 23 d. kolonijoj pasirodė žodžio menininkai St. Santvaras, Pulgis An- driušis ir A. Gustaitis. Per 2 valandas užtru- kusio literatūros vakaro kompetenčiai iškau- su su dideliu smalsumu. St. Santvaro žodžiai — rimitis ir susimąstymas, A. Gustaitio — sąjonus ir tema, o P. Andriušio — senai ži- nomas gamtininko pastabumas ir nesulaiko- mas juokas fejletonuose.

Šia „meno savaitę“ tvarkant daug pasidar- buvo Kempteno liet. k-to narys švietimo ir kultūros reikalams plk. Tautvilas. K. Da.

TOLKAS

● Gegužės 27 d. — birželio 7 d. netoli Tolko stovyklos buvo surengta 12 dienų skautų stovy- kykla, kurioje dalyvavo Tolko skautai ir skau- tų atstovai iš Neumünsterio ir Flensburgo. Per tą laiką suruošė du lauzai ir išleisti du numeriai stovyklos laikraščio „I stovykla“.

LAPDĖ

● S. m. gegužės 19 d. stovyklą aplankė aukštas anglų karinės valdičios pareigūnas, kuriam stovyklinės tautos išteikė dovanų. Lietuvių vardu išteiktas tautinių raštų rankšluostis. Vakare aukštasis svečias dalyvavo koncerte, kurio programą atliko Uchtės lietuvių choras ir tautinių šokių šokėjai. Vargo Bitė

BIBERACHAS

Biberach/Riss — tai miestas išeikančios Dunajų upės Riss slėnyje. Čia lietuvių koloni- ja pradėjo kurtis prieš vienerius metus. Pradžioje gyveno tik keliolika lietuvių. Pa- mažu kolonija augo ir dabar jos narių skai- čius pasiekė 300. Gyvenama dažniausia pri- včiai. Viengulnis ir keletas šeimų gyvena UNRRA-os paskirtuose dviejuose namuose. Jų viename koncentruojasi visas LTSB gyveni- mas: komiteto raštinė, pr. mokykla, vaikų darželis, valgykla ir Raud. Kryžiaus būstinė. Nuo vasario mėn. suorganizuoti ir velkia au- tomechanikų, šoferių, elektrikų ir siuvimo bei mezgimo kursai; neseniai pradėjo veikti mū- rininkų bei stalybininkų kursai.

Šių metų pradžioje suorganizuotas vyru choras, kuris gražiai pasirodė miesto teatre, minint vasario 16-tąją ir per užgavėnes. Vė- liau choras perorganizuotas į mišrų ir jau pirmą kartą dainavo viešai Motinos Dienos minėjime. Kartu su choru dalyvauja ir tauti- nių šokių grupė. Deja, taip gražiai pradžioje užsirekomendavęs, choras dėl tam tikrų prie- žasčių, atrodė, ima irti. Pavasarį pasireiškė ir sportininkai, kurie dalyvauja bendroje UNRRA-os komandoje ir paskiru vienetu.

Daugelis lietuvių dirba UNRRA-oje ir jos įvairiose dirbtuvėse: medžio apdirbimo, auto garaže, siuvalkyje, batų dirbtuvėje ir drabužių sandėlyje. Apie 30 vyrų nuo praejusio rudens dirba prie medžiavimo bei malkų paruoši- misko.

Šiuo metu LTB komitete pirminku yra ats. pulk. J. Sepety.

Vietos lietuvių visa laiką neturėjo kunigo. Tik retkarčiais čia atvykdavo pamaldų at- laikyti kunigai iš kaimyninių bendrumenų. Neseniai čia atvyko ir apsigyveno kun. J. Vi- lūts, kurs jau pradėjo ir religiniais klausimais paskaitų ciklą.

Vietos UNRRA-os direktorius viešu skel- bimu paragino visus išvietintuosius įsijungti į darbą, kurį kiekvienas paturs susirasti. Po trumpo laikotarpio aprūpinimas būsiąs nutrauktas, pirmoje eilėje neturintiesiems darbo, mes būvę pakankamai laiko darbu susirasti. Gyvenimas reikalaujais, kad būtų dirbam as bet koks siūlomas darbas, o ne vien tos, ko- kio norima. „Nėra tokio amato, kuris pažė- mintų mūsų vertingumą, yra tik žmonės kvai- liai išdidūs“, sako sena prancūzų patarė — rašoma skelbime. Ign. M.

Prašo praneši

Adv. MACLAUSKAS, žinąs apie likimą Liet. Getel. tarnautojo Alekse MANOMAČIO, nuo 1944 m. rudens buvusio KZ stovykloje Silezijoje, ir tautiečiai, žinantieji apie likimą, dailin. keramiką VI. MANOMAČIO, iki 1945 m. kovo pabaigos buvusio Rytprūsiose — Labiau ar Millau, — prašomi pranešti jų bro- liui Dipl. inž. Eug. Manomačiui, (14a) Stutt- gart, Sonnenbergstr. 25, b. Frau Foehr.

Merbeko lietuviai ruošiasi ateičiai

Greit bus metai, kaip šitoje stovykloje greita latvių ir estų gyvena per 700 lietuvių (vita stovykloje apie 3000 žmonių). Kultūri- nėmis gyvenime lietuvių grupė nenustiežia latviams ir estams ir kai kuriose srityse pir- mauja. Šitai dažnai ir yra nesklaidum tarp mūsų ir latvių prielastis. Su estais sugyve- nama nuosiūdiškai.

Nuo praėjusių metų rugpjūčio mėn. stovy- kloje veikia vaikų darželis ir pradžios moky- kla, kurį pirmus mokslo metus jau baigė. Nuo praėjusių metų spalį mėn. iki šių metų birželio pradžios veikė 4 kl. progimnazija, pra- plėsta iki pilnos gimnazijos. Jos direktoriumi paskirtas J. Pečkaitis. Taip pat turime ir laudies universitetą, kuris iki šio meto atliko didelį darbą švietimo ir profesinio lavinimosi srityje. Be ištosios eilės paskaitų ir minėjimų, prie jo veikė ar tebeveikia įvairūs kursai, kaip šoferių, kirpimo-siuvimo, kulinaris, mezgimo, buhalterijos, kalbų ir t. t. Juos lan- ko 30-35% visų stovyklos gyvenytojų.

Dainos ir tautinių šokių sąkose pasiekta gražių rezultatų. Tautinių šokių grupė stovy- kloje laimėjo pirmą vietą ir šito rezultaty. Tautinių šokių grupė stovykloje laimėjo pirmą vietą ir šito rezultate nekarta buvo kvie- čiama pasirodyti anglų kariams, kaip į Wan- derfordą, Blūckeburgą, Mindaugą ir kit. Dabar turi kvietimą pasirodyti vokiečių teatruose.

Tautinių šokių trupelį vadovauja Irena Si- ligenė (Bakūnaitė). Choras, vadovaujamas jauno, bet gausio dirigeto Adolfo Narbuto, yra prašokęs stovyklos ribas ir sėkmingai (drauge su tautiniais šokiais) koncertavęs Eo- noverio, Ladės, Uchtės ir Lehrtės stovyklose. Žiūrovai ir žinovų teigimu, choras esąs pasie- kes nežemą lygį ir šiame anglų zonos sekto- riuje ji reiklia laikyti vienu pajėgiausiu. Šiuo metu choras ir taut. šokių trupė ketina aplankyti tolimesnes stovyklas. Šalia to veikia mė- gėjų dramos sekcija, vadovaujama aktorius J. Valentino. Ji buvo suruošusi porą links- mavakarių, dabar ruošiasi pastatyti bent vie- ną veikaluką.

Stovykloje buvo du kartus apilankė čiu- roniečiai ir savo daina bei šokiais liko ilgai nepamirštami ir mieliai laukiami vėl atvyk- štami. Iš Detmoldo buvo atvykusio solistų gru- pė ir čia davė du koncertu. Laukiama atvyk- štanti ir Detmoldo dramos teatras.

Spaudoje buvo paskelbta, kad šita stovy- kla žadama iškelti į Secfordą, tačiau iki šio meto apie iškėlimą nieko nežinoma. Priešin- gai, ruošiamasi dar ir antram žiemojimui.

Šiuo metu stovyklos vadovybė sudaro: pirm. M. Rauchas, vicepirm. P. Indreika, sekcr. B. Guoga, šviet. vad. J. Narbutas ir narys K. Stirbys. Rb

(16) Balya Gaidžiūnas

Pakeliui į mirtį Mes girdime artėjančius ir artėjančius karo šūvius

Buvo jau 1945 m. sausio mėnuo. Tai pats biauriausius mėnuo Pomeranijos provincijoje. Vėjai, šaltis ir sniegas buvo kasdieniniai mūsų nelaimės palydovai. O mes vis kalėme ir ka- lėme plaktais bei klynsais išausijai žemė. Mes dirbome sėptuves fabriko valdžiai, tarnauto- jams ir darbininkams.

Vieną dieną vėl sulaukiau savo žmonos laiška. Iš gauto laiško susidariau įspūdi, kad mūsų byloje oficialiu keliu nieko negalima padaryti. Ji rašė, kad bandoma papirkti Ge- stapo žmones. O jei ir tai nepavyktų, tada reikia ruoštis pabėgimui. Tas reikalas mūsų jau anksčiau aptartas. Laimingų atvejų gal ir buvo galima pabėgti, bet buvo ir labai daug procentų už tai, kad tuo gali būti sunaikin- tas. Laiške žmona pranešė, kad tvarkomi rei- kalings dokumentai. Atveži ir rūbai į Lands- bergą. Paprašiau meistrą, ar negalėtu mums sudaryti galimybę atsikalbėti su žmona. Pa- našiu prašymu nedavė ramybės ir mano žmo- na. Meistras pradėjo atsikalbėti, nes ir jo sekimas buvo padidėjęs nuo tada, kai firmos atstovas — vergu pirklys buvo užtikęs dr. D. besikalbantį su inž. Ž., atvažiavusiu iš Ber- lyno. Tada buvo sukeltas nemažas skandalas. Nemažonumų buvo išvengta, tik budrumas padidintas. Bet mano prašymą išplėdė. Pasi- matymą suorganizavo, palyginti, daug geriau ir saugiau, negu kad anksčiau buvo suorgani- zavęs. I pasimatymą pamė mane, dr. D. ir vieną kalinį-vokiečių. Apie tą kalinį mes bu- vome labai blogos nuomonės. Jis jau buvo ne vieną įskundęs. Meistras bijodamas, kad ir su juo kiliausiai nepasitiktų, minėtajam vokiečiui visada duodavo duonos ir į leng- vėnį darbą skirdavo. Ir šiuo etape aš buvau įpareigotas jam duoti daili gaunamo maisto. Reikėjo jį užkūsti išdėviku burna.

Mus tris įkinkė į lengvą vežimėlį ir liepė jį vežti. Pervaziavom gal dviejų kilometrų

fabriko rajoną ir išsukom į plentą. Po to pa- sukome į darbininkams skirtą bendrabūčio kiemą. Pravažiavom ir jį. Mus nuvedė į patį pakraštį, kur stovėjo išeinamajai vietai skirta lentinė būda. Ji buvo prie žemės stipriai pri- laisvi. Reikėjo kirkomus išikirsti ir ant ve- žimėlio užsidėti. Jis pats tuo nuėjo. Mes li- kome vieni. Po 10-15 minučių grįžo ir mane pasišaukė. Nusukubėjo. Prie vienu namų sien- vos stovėjo mano žmona. Pirmą kartą po tiek įvairių išgyvenimų galėjau pasisveikinti kaip žmogus su žmogum. Jaučiau, kaip jį dreboji visu kūnu, ir mačiau per vėidienaičius są- nas. Kalbėjomės apie viską. Jie dar turėjo vilčių ištraukti mane papirkimais. Pradžia jau buvo padaryta. Man patičiam atrodė, kad tai nieko nepasėdės, kad mes esame įsuktį į la- bai spūduotą ratą. Tos savo nuomonės ne- norėjau ryškiai pasakyti, bet tik priminiau, kad dėl manęs neatiduoat savo pasukintų daiktų, kad nesiduoat išnaudojami. Dėl bėgi- mo priėjome aiškia išvadą, kad reikia gerai pasiruošti ir ryžtis. Blogai pasirušius buvo tolygu savizudybei. Igesniam pasikalbėjimui ir čia neturėjome ramybės. Bendrabūčio poli- cija, o Vokietijoje civiliai žmonės ir buvo be- veik tik policijos pareigūnai, matydama, kad por vartus įėjo jiems nepažįstami žmonės, su- siinteresavo. Meistras pranešė, kad reikia pasikalbėti baigti. Turėjom atsiveikinti. Tai buvo vėl graudi scena. Ji nuėjo vis atsi- grėždamas, o mes, trys kaliniai, traukėme ve- žimėlį atgal į fabriko rajoną. Po to žmoną dar kelis kartus mačiau gatvėje. Ji vis mane pažindavo, varant mane į darbą ir vėl gra- žinai į kalėjimą. Vieną dieną ji man gat- vėje kažką sakė, bet aš negalėjau nugirsti. Sekančią dieną jos jau nebemačiau. Ir tai buvo mūsų atsiveikinimas vėl labai ilgam laikui.

Kaliniai paleido žinia, kad raudonieji pra- dėjo didelį puolimą ir daugelyje vietų fran- čų jau sulaužytas. Klausėme meistrą. Ar jie puolima patvirtino, bet apie fronto sulaužy- mą jis niekė nežinęs. Jis pats tikis, kad vokiečiai dar ligai laikysis. Fabriko rajone dir- bantieji prancūzai ir iš kitų kraštų prievearta suvaryti darbininkai mus pranešė, kad fron- tas nuo Landsbergo tėra už 80 kilometrų Mūs

prizūrėti atėjo pats biauriausius prizūrėto- jas. Darbovietėje tiesiog silta. Kaliniai prie darbo buvo tiesiog pirakinti. Už kiekvieną smulkna mušė be atodais. Ypatingai sau- gojo, kad nė vienas kalnys negautų progos pasikalbėti su darbininkais ir karo belaisviais. Jaumą ukrainietį kalinį, užkalbinėjus pra- žiuojantį veikią, taip mušė ir kojomis sparde, jog jis i kalėjimą be kitų pagalbos jau negalėjo sugrįžti. Į jo šonus ir kolbas sudavė ne- kos storumo lazda.

Vieną pavakare, prizūrėtojų nuėjus į bū- dą kratyti mūsų paliktų paltų, nepastebimai dingto trys kaliniai lenkai. Iš būdos išlindęs prizūrėtojas tuo pastebėjo, kad kelių kalin- nių jau nėra. Užaliamavo fabriko policiją ir aplink dirbančius vokiečius darbininkus. Mus suvarė į būdą aužrakino, o prizūrėtojas su meistru nusukubėjo gaudymo organizuoti. Pradėjo dvi valandas ir niekur nieko. Atėjo laikas grįžti į kalėjimą. Atsirado biaurisus prizūrėtojas perpykęs iki pamėlynavimo. Mes ejome klusnūs ir drebedami. Koridorij mus iškretė, bet tai buvo visiškai bereikalin- gas kratymas. Tą vakarą tikrai niekas nedri- so nieko neštis, o jei kas ir turėjo ją, tai dar- bo vietoje paliko. Grįžė į celę džiūgėmės, kad tiems lenkamams pavyko pabėgti, bet vėlai naktį apgalvestavome, kaip mušdami prizūrė- tojai vieną pabėgusiuji parvarė į kalėjimą. Kitų dviejų tautų ir napagavo. Gi pagautais tikrai atsiėmė baisesus keršto smūgius. Už ke- lių dienų ji pamačiau kalėjimo kieme plė- stantį malkas. Veidas nuo mušimo buvo mė- lynas ir sutinos. Pasirodo, kad jo mušti i- kel kasdien eidavo tas biaurisus prizūrėtojas Ber- geris. Kai kada pasidavavo jis dar ir kitą taltininką, iš pažūros beveik dženželėnaga, bet taip pat sadistą Lenskį. Ta savaitę po lenkų pabėgimo mums buvo tikrai panaši į pragarą. Bait besielgis, ką bedarysi, vis buvo blogai ir blogai. Darbo vietoje negalėjom nė akį pakelti nuo skeliamos žemės skeveldrų. Mes buvom prirakinti, kaip darbu arčiau ku- liamos mašinos manieže, o mušimui nebuvo jokios ribų. Tą savaitę mušti gavom beveik visi. Tai buvo kažkas daugiau negu žiauriai. Tai buvo žodžiais neatkuriamas kalinių tero- rizavimas. Bet aš antros pusės, mes matėme, kad nacionalsocialistinio režimo dienos bai-

gias. Iš visų pusų kasdien garsiau ir gar- siau girdėjosi artėją karo šūviai. Pasirodė ir pabėgėlių kolonos.

Vieną dieną i mūsų koloną neatėjo ir mū- šy meistras. Manėm, kad tai tik tos dienos reiškinys — meistras turį kokią kitą do- nau. Laukėm antrą dieną, bet ir jį praėjo be jokio ženklis. Bandėm klausiti su belaisviais dirbu- jį meistrą, bet jis nieko nepasakė. Matyt, kalini- namas pranešti tai buvo uždrausta. Bet aplin- kiniais keliais gavom pranešimą, kad meistras pasauktas į Volkšturmą. Vadinasi, visi ryšiai nutraukti. Nėbėra galimybės nė tik nieko gauti iš laisvės, perduoti ir gauti laikis, bet ir galvoti apie pabėgimą, kuriam buvo ruoš- šia ir kai kas realaus padaryta. O pabėgėlių kolonos vis gausėjo. Kartais keliai užsikim- šdavo ir valandom prastovėdavo, kol galėdavo vėl pirmyn pajudėti. O buvo patį žiema — sausio mėnesio pabaiga. Šaltis, vėjai ir snie- gas buvo žiaurūs mums darbe, bet dar žiau- resni pabėgėlių ir jų vaikams. Iš mūsų ka- lėjimo kalinių sudarė specialią komanda mi- rusiesiems laidoti. Grįžė nauji duobės iš- pasakoj, kad pabėgėlių jau esama iš už 40 kilometrų nuo mūsų kalėjimo. Tai taip pat buvo ženkliai, kad frontas čia pat ir kad mes vieną dieną galime susiaukiti raudonųjų. Džiūgsmas, kad mes galime greit išeiti į lais- vę, buvo didelis, bet kad mes galime paklikti pas raudonuosius, buvo mažas. Mes laukėme anglų arba amerikiečių. Mes jau savo kailiu buvome patyrę, ką reiškia tie visokės „lžmai“.

Iš kalėjimo pradėjo leisti mažas baumas turinčius kriminalinius prasikaltėlius. Vedant į darbą ir iš ten grįžtant, mes matėme, kad ir Landsbergą jau kiemuose stovi paruošti ve- žimai. Vieną dieną radome sustatytus sunkve- žimius ir priekabų koloną prie fabriko patal- pų. Aiškiai pradėjome jausti, kad šiame ka- lėjime ir šiame fabriku rūšų dienos suskai- tytos. Tik mūsų buvo neaišku, ar iš čia išei- sime į laisvę, ar būsim kur nors iškelti, o gal ir sunaikinti. Tie rūpesčiai buvo be galo di- deli. Bet juos apkreipti mums palankia linke- me neturėjome jokios galios. Mūsų lydėjo nuogi šautuvai ir geležiniai pantičiai. Mes buvome vergai, kaip kadaise prie Volgos ar Sibiro neišmatuojamose plotuose.

Sunkiausias uždavinys anglams

Kazys Veržikas

Iš visų trijų didžiausių pasaulio imperijų — US, Sovietų ir D. Britanijos — anglų sunkiausias padėtyje savo imperijos sątū išlaikymo atžvilgiu. Rusija ir Amerika didelių kolonijų kaip ir neturi. Jos valdo milžiniškas teritorijas viename ir tame pačiame kontinente. (Rusija — dviejose kontinentuose, bet be ypatingu geografiniu kliūčių). Tuo tarpu anglų imperija išsklaidyta po visus pasaulio kontinentus. Ji apima įvairiausių tautų ir tikėjimų žmones, kurių papročiai, palinkimai, būdai, galvosenos ir idealai ne tik nesutampa su anglų, bet labai gičiai skiriasi ir tarpusavyje. Iš čia suprantama, kodėl imperijos juridiniai ryšiai (praktakomunio atžvilgiu) su jos dalinai syra pat labai įvairūs. Pradedant paprastomis kolonijomis, baigiant tokia visuo Anglijos nepriklausančia dominija kaip Kanada, Anglų valstybės vyrai privalo nuolat budėti, ir sekti, kur tuos sąsius dar galima „paveržti“, o kur jau būtina juos „atleisti“ tam, kad išvengus „sprogimo“ ir blogesnių pasekų. Juk kokia būtų šiandien Anglija galinga, jei nebūtų įvykęs „sprogimas“ ir nebūtų atsiskyrusios jos buvusios kolonijos, o dabartinės US. Todėl ir matome, kad Anglija nuolat savo santykius su kolonijomis tvarko ir pertvarko.

Dabar, po 150 metų, ir kaip tik šiame neramiausiame pasaulinės politikos laikotarpyje, galutinai pribrendo reikalas anglams sutvarkyti savo santykius (o gal — blogiausiu atveju — ir atsivieškinti) su jų

karinios brangiausioju „deimantuku“ — Indija. Jai reikia duoti visiška nepriklausomybę. Kodėl gi nepriklausomybę? Tam yra dvi pagrindinės priežastys. Visų pirma patys indai įvairių įvairiausiųsiomis priemonėmis reikalauja ir spaudžia. Indai visiškai nepasitenkina (ir nepasitiki) kokiais nors pažadais, kad „paaukštie, dabar ne laikas, vėliau“ arba, kad „nepriklausomybę gausite laipsniškai — pamažu turite iki jos priauti“. Indai nori visiško aiškumo ir tai nebesitidėlojanč — šiemet. Įkalbinėjami ar grėšintimai jiems nepuoniauja. Tai Indai.

Dabar angliai, Jie, pasiremdami savo amžiais sukauptą kolonijalinės politikos praktika, supranta, kas dabar reikia daryti. Jie žino, kad nepriklausomybę Indijai reikia duoti, bet reikia tautai taip atlikti, kad būsimoji nepriklausoma Indija pati, savo laisvu noru, panorėtų artimesnių ryšių su D. Britanija. O tai jau nelengvas uždavinys. Bet tai ne viskas. Pats sunkiausias klausimas yra tas, kaip padaryti, kad būsimoji nepriklausoma Indija nepradėtų paiti ir pasiduoti (iš dalies ar visiškai) savo didelio kaimyno (takai. Tada ji galėtų ir prieš Anglija atsistoti. Retkita žinoti, kad didieji Indijos kaimynai, Sovietai ir Kinija, labai atidžiai (ir net aktyviai) seka In-

dijos pilintinių įvykių raidą ir daro savo išvadas. Bet

kodėl gi Anglija taip brangina Indiją? Mes, lietuviai, ir apskritai europiečiai, apie Indiją nedaug ką žinome. Žinome, kad Indijoje yra faktoriai, kurie pelius yra ir ugniniai spaudai, kad jogai užburia pikčiausias gyvates, kad maharadžos skęsta turuose, kad Indijoje žmonės nuolat badu miršta, kad cholera ten įprastas svečias, kad ten yra daug taurių, kurios amfinai tarp savęs kovoja, kad ten yra „šventosios“ karvės, darančios įvairius stebuklus ir daug kitų panašių dalykų. Visa tai, žinoma, labai idomu, bet tarptautinei politikai svarbu ne tas. Svarbu tas, kad Indija yra kraštas su daugiau kaip

400 milijonų žmonių.

Indijoje yra naftos, anglių, geležies ir kitų svarbių metalų. Indijos žemės ūkis, jei jis būtų reikiamai pakeltas ir tinkamai sutvarkytas, ne tik neuduotų badu miršti Indijos gyventojams, bet vaidintų žymų vaidmenį pasaulio aprūpinime maistu. Ka reikiama Indija — angliai, svarbiausia, pamatė šio karu metu. Tuo laiku, kai Anglijos salos staigiai atsidūrė labai opioje Hitlerio (ir jo visokių V-I ir panašinių) kaimynystėje, — Indija virto ginklių gamintoju ir arsenalu. Be to, ji davė anglams milijonus karių — žinoma, už laisvės pažada. Dabar tą pažadą reikia ir išstęsti. Neišstęsi — daugiau nebetikės visvien. Juo labiau, kad Indija savo nepriklausomybės reikalais jau daug derėjosi su anglais, daug visokių projektų ir pažadų jau buvo duota.

Kokios buvo kliūtys

Indijos nepriklausomybei? Savaimė suprantama, kad britams labiau norėjosi turėti Indiją savo imperijos dalimi, negu leisti jai atsiskirti ir nepriklausomai savo uždienio politiką tvarkyti. Bet buvo ir kita visai objektyvi kliūtis, kuri sudarė ir dabar tebesudaro didelių pavojų Indijos nepriklausomybei. Tai

pačių Indijos gyventojų nevieningumas

Apie 280 milijonų Indijos gyventojų yra taip vadinamo Indų tikėjimo, kurio svarbiausias pažymys — susiskirstymas kastomis. Apie 100 milijonų gyventojų yra musulmonai: atseit, Mahometo tikėjimo išpažintojai. Apie 6 milijonus sių, apie 7 milijonus krikščionių, apie 250 tūkstančių Budos garbintojų ir dar kitų smulkesnių tikėjimų. Taigi, dauguma gyventojų yra Indų tikėjimo, o pati didžioji mažuma — Mahometo. Šitos gyventojų grupės ir vaidina didžiausią vaidmenį Indijos gyvenime, o jų tarpusavyje nesutikimas, nevieningumas trukdo Indijai iškilti ir nepriklausomybei ir gerai susitvarkiusių valstybių tarpą. Šitos abi didžiulės gyventojų grupės yra susiorganizavusios į dvi partijas. Didžiausioji iš jų yra

Kongreso partija,

kuri ir yra pati griežčiausioji kovotoja už In-

dijos laisvę ir nepriklausomybę. Ji buvo įkurta 1885 metais. Svarbiausias tos partijos pokymis yra tas kad ji labai aiški anglų priešininkė ir siekia ne tik nepriklausomą, bet ir suvienytą Indijos. Labai svarbu pažymėti, kad ši partija susiorganizavo su nemaža pačių anglų pagalba (Labiausia padėjo buvę britų valdininkas A. O. Hume). Anglų samprotavai labai teisingai. Jie manė, kad geriau turėti organizuotą opoziciją, kuri galimai kultūringai reikšia savo pretenzijas ir nepasitenkinimus, negu įvairius atskirus riaušininikus, sukilėlius — ir nežinoti, ko jie tikrai nori ir kokius gyventojų sluoksnius jie atstovauja. Tos partijos priešakyje atsistoję taip pat angliškioje išauklėjimo žmonės. Pirmiau Gandhi, o dabar garsusis Nehru. Abu jie studijavo teisę Londone ir yra geri advokatai. Taip pat, žinoma, aistringi, drąsūs patriotai. Kalbėjimas kovoje už laisvę — jiems nebuvisus. O vis dėlto abu šie vyrai yra labai skirtingi, taip pat yra skirtinga jų kovos taktika.

Mahatma Mohandas M. K. Gandhi,

baigęs savo studijas Londone ir kuri laiką gyvenęs Pietų Afrikoje, grįžo į savo tėvynę ir pasidarė kovos už nepriklausomybę vadu. Jis buvo išitikinęs pacifistas, todėl jo kovos svarbiausias ginklas buvo ne jėga, bet

talkingas civilinis nepaklusnumas

anglų valdžiai. Dėl savo pacifistinių įsitikinimų jis taip pat buvo priešingas tam, kad Indija padėtų kovoti demokratams prieš asies valstybes. Tačiau šitokia Gandhi pažiūra ir karą kongreso partija 1941 oficialiai atmetė ir karą lydavo anglų pusėje. Apskritai, Gandhi buvo priešingas Indijos smuderninimui. Viduramžių laikai jam daugiausia imponavo. Tad, nors jo autoritetas Indijoje buvo ir yra milžiniškas, bet moderniškuoju galvoju indai ne visoms jo pažiūroms pritaria.

Užtat matome, kad į Indijos nepriklausomybės kovą areną išėina

Pandit Jawaharlal Nehru,

moderniosios Indijos atstovas, labai pažangus savo pažiūrose ir ekonominiis socialiniis ir politiniis klausimais. Nors jis yra kiles iš aristokratiškos šeimos, bet gilus demokratas. Jis tampa greta Gandhi — kongreso partijos vadu. Jis priešingas Gandhi pacifizmui. Nehru yra plataus tarptautinio mašto politikas. Jis buvo pirmas Indijos vadovas, kurs dėlto pastangas Indijos klausimui kelti tarptautinėje plėtmėje, aktyviai reaguoti į visus tarptautines politikos klausimus ir tuo būdu didinti Indijos svorį tarptautinių santykių arenoje.

Jau minėjau, kad antra didelė Indijos politinė ir drauge religinė partija yra musulmonų lyga,

kuri iš pradžių bendradarbiavo su kongreso partija, bet 1934 metais jos vadu pasidarė

Mohammed Ali Jinnah

ir ji stoji prieš kongreso partiją. Jinnah, turtingas ir pukeis advokatas, įrodinėja, kad kongreso partija atstovauja tik indų tikėjimo žmonėms ir todėl nepriimtina musulmonams. Tos partijos svarbiausieji požymiai yra tai, kad ji yra daugiau linkusi bendradarbiauti su britais (ir tuo būdu atsistiepti prieš kongreso partiją) ir nori padalinti Indiją, nori turėti atskirus musulmonų valstybę — „Pakistana“. Tai va tie du klausimai, dėl kurių svarbiausia nesutinka abi didžiosios Indijos partijos.

Toks tu partijų nesutarimas, didžiai kenkęs Indijos nepriklausomybės reikalui, europiečiams atrodo mažai suprantamas ar net „nerimtas“ reikalas. Bet Azija mes per daug mažai pažįstame, todėl jos nesuprantame, o kai kur ir nepagrįstai nevertiname, todėl ir suklystame. Bet tai jau atskira per plati tema. Dėl tu partijų nesantalkos noriu tik tiek čia priminti, kad Azijos musulmonai su didele patieka žiūrį į Indų religiją, vadina to tikėjimo narius stabu garbintojais ir laikytų (taip pareikšė aukščiausias Islamo dvasiškis Madras), kad šventasis Islamo istatymas būtų labai pažėstas, jeigu musulnolai atsidurtų stabu garbintojų (suprask — Indų tikėjimo narių) valdžioje. Taigi, klausimas opus ir nelengvas. Todėl musulnolai ir yra priešingi suvienyti Indijai.

Greta šiu didžiųjų partijų Indijoje dar daug kitų gan stiprių organizacijų, kaip „Nepaliečiamųjų“, „Profesinių Sąjungų Kongresas“, „Ūkininkų Sąjunga“ ir kt. Jos taip pat turi savo atskirus tikėjus ir aistringus vadus. Čia svarbu bet gi išskirti dar vieną Indijos instituciją, kuri taip pat sunkina jos nepriklausomybės vienybės kelius — tai

Indijos kunigalkščiai.

Čia yra toks reikalas. Vienas ketvirtadalis Indijos teritorijos priklauso taip vadinamoms Indijos valstybėms, kurios, griežtai juridiskai imant, nepriklauso anglams — jas formaliai valdo kunigalkščiai, kurie, savaimė suprantama, yra anglų protegojami bet pusėtinai tvarkomi. Iš kur tie kunigalkščiai atsirado ir kodėl anglai jų nepanaikino? Čia vėl anglų politikos išimtinis. Užkariauti Indiją anglams nebuvo lengva. Būdavo visko. Angliai pamatė, kad tie kunigalkščiai „neblogas“ dalykas, kad per juos dar sėkmingiau galima valdyti Indiją. Todėl dar nenukariautus kunigalkščius paliko — sudarė su jais sutartis — kunigalkščiai valdo valstybes, o pačius kunigalkščiaus valdo angliai. Viskal gerai. Ir angliai patenkinti ir kunigalkščiai žino, kad jų pozicijos turtas, kad niekas jų neuvers, nes angliai juos užtars. O tokių „laisvų“ valsty-

Jonas Gaillius

Malūno daina

Vakarai viljoja mane.

Mėgau ne tik besildidžiančios saulės rausvas pasakas, ne tik žuverdū klyksmą ant Nemuno, bet ir tyliai besikuždančius žilvičių krūmus, sustingusias pušelis ir po kojom dainuojantį smėlį.

Takėlis vinglavo pro gluosnių alėją, šokinėjo smėlio kaubureliais ir lankstėsi pro vienias pušelis, kurios niekaip negalėjo didesnes užbaigtį įkaitinto smėlio juroje.

Nusigriebiau pušies spyglį ir užsimiršęs kramčiau jį. Paskum pamišau mažutį akmenėlį ir sviedžiau į žvilgantį Nemuną. Išsigandusios pakloti laukinės antys, pasibašė tarp abiejų krantų ir nuskrėdė į Merkį.

Ėjau toliau.

Varnos krankavo, tingiai vasnojo sparnais, nešiodamos dideliose snapuose kaulų ir bulvių trupinius.

Pagaliau priėjau įkainį.

Apacioje, dideliame slėnyje, čiurleno Strauja, apsisupusi gėlėta pieva ir lazdynų krūmokšniai. Anapus upelio kilo į viršų smėlėtas krantas, kurio viršuje suduriavau kelios pušelis. Toliau, vakaruose, dumsojo, mažai nameliai, kaip išmėtytos degtukų dėžutės.

Pasileidau takeliu į pakalnę.

Pavasarij čia mėlynavo žibutės ir viljoje praėivius stabeitvi ir prisirinkti žiedų puokštėlė.

Nė nepasijutau, kaip atsidūriau prie malūno.

Buvo dviejų aukštų, medinis, gerkauti apdulkėtas. Maži langeliai gaudė pasakutinius saulės spindulius ir švitėjo įvairiomis spalvomis.

Apacioje kunkuliuavo Straujos vanduo, šokinėjo, taksėsi. Maži šapeliai, tartum apsvaigę, sukniėjosi putotam vandenyi ir daužėsi į pylimą.

Pro atviras duris įėjau į vidų.

Mane sutiko grynų dundėjimas, diržų šniokštimas, javų ir miltų daina. Jokio žmogaus nebuvo.

Apsidūriau, nejuokiomis susgūžiau ir miltuotais laiptais pakliau į antrą aukštą.

Pro mane prasliko keli žmonės. Vienas trisėsi apie maišus. Žiūrėjau į visus atidžiai, tyledamas, norėdamas pamatyti panašų į Ig. Šedimas „Kuprelio“ Olesių. Tačiau vis buvo stiprūs, ptingai žalūčiai ir atrodė panašūs į visus mirtinguosius. Tik miltuotų rūbal, veidas ir plaukai skyrė juos nuo ką tik mieste-lyje matytų.

— Netrukdu jūsu? — paklausiau javus besipilantį darbininką ir nustebugo, koks slpnas mano balsas.

— Bet žmogus mane išgirdo.

— Oi nei — šūktelėjo. — Galite pasižiūrėti!

Pakliau akis į viršų. Palubė karajo voratinkliai, bet ir jie buvo balvi, miltuotai. Ant grindų, tarp įvairių dėžių ir mašinų, stovėjo pilni maišai javu.

— Neapkurkima jūsu tas užesys? — priėjau prie darbininko.

— Kodėl? Juk tai mūsų kasdienė muzika! Be jos užmigtum žmogus!

— Bet čia kaip mūsų lauke...

— Prie visko žmogus pripranti. Girdėto, tur būt, kad geras malūnininkas negali užmigtį tyloj. Jam, matot, malūno lopšinės trūksta...

Ir patenkintas nusislypsėjo.

Paglostiau brandžius rūgus grūdus, pažūrėjau į javų pilamą gerklę, sildinjančius diržus, ratų ratelių dantis ir vėl leidausi į apačią.

Malūnas sunkiai alsavo, trynė mažus rūgus grūdus, kosėjo ir krankštė. Dabar aš ga-

lėjau puikiai įsivaizduoti kuprelį Olesių, lankstantį apie girnas, maišus ir bepasakojantį savo širdies pasaką ateiviui.

Staiga pro duris išliko nedidelio ūgio žmogelis. Jo veidas buvo liesas, palei smakrą raudonavo ikirtimo žymės, akys buvo nuleistos.

Vilkėjo melsvą apsiaustu, platų ir didelį, viena ranką laikė kisenėje.

Pamatęs mane, truputį palenkė galvą ir apsidūrė.

— Jūs miltų atvažiuotė? — paklausiau.

— Nei — jo balsas buvo duslus, lėtas. — Aš šitam malūne dirbu. Tvirtąja prižiūriu.

— O kur gyvenate? Miestelyje?

— Ne, turiu čia tokį kampaį. Ne didelį, bet patogų.

— Vienas gyvenate?

— Su dukrele. Ji gimnazijoje mokosi. Tada aš atsiminiau jo dukterį Marytę, kurią kartą sutikau šito slėnio pakrantėje. Ji klausėsi mano žodių apie laukų vėją, o kita diena atnešė kelis savo eilėraščius.

— O gal užeisite pas mus? — pertraukė mano mintis jo balsas.

— Jeigu nesutrukdysiu, mielai noru!

— Na, tai prašau! — paėmė mane už alkūnės ir išsivedė į kiemą.

Paejęs į kairę pusę, atidarė žemas duris ir įsivedė į mažą kambarėlį. Nespėjau nė apsidairyti, kaip jis praskleidė lietuviškų raštų kilimą ir paprašė į šoninį kambarį.

— Čia bus ramiau ir malūno tauri negirdėsitė — pasakė ir paprašė sėsti.

Ant sienų kabėjo keli seni paveiksai. Juose tekėjo upė, augo beržai ir piemenėlis gan avėlis. Priešais stalą, pačioj palubėj, rikiavosi šv. Jurgis, Sopulius Motina, Nukryžiuotasis ir šv. Kazimieras.

Kertėse stovėjo nedidelė lentynėlė, ant kurios buvo sudėtos knygos ir laikraščiai. Viršuje gulėjo keli originalūs akmenys ir sraigai kiauteliai. Ant stalo, užtiesto balta staltiese, žydėjo laukų gėtės — ramunės ir varpeliai.

Be mudviejų, kambaryje daugiau nieko nebuvo.

— O kur jūsu žmona? — paklausiau.

Zmogūšius nuleido akis, ranka perbraukė veidą, paskui paglostė ramunės žiedą.

— Aš neturiu žmonos. Gyvenu su dukrele ir prisiminimais. O kažkada buvau laimin-

gas. Tada mano nieko netrukėjo, nes geros žmonos rankos mokėjo užglotyti kiekvieną rūpėtį ir sielvartą. Et, bet jums tai neįdomu...

— Priešingai, — atsakiau, — jei tik tamstai nebūtų sunkiau prikelti praieitį!

Malūno triukšmas augo ir kambarėlio žemne virėjo mažutė lentos atlažia.

Pasakotojas žiūrėjo į gėlių žiedus ir, tartum, negirdėjo malūno dainos. Jis, matyt, gyveno pračitimi ir skendėjo jos prisiminimuose.

— Gerai, paspasakok, bet labai trumpais žodžiais, — truputį pasisuko į mane. — Visam mano gyvenimui apipaskoti neužtektų kelių vakarų.

Valandėlė vėl prtilio, matyt, apsimastydamas, nuo ko pradėti ir emė slopiu balsu pasakoti:

— Tai buvo prieš šešiolika metų. Gyvena Subartonų sodžiuje, auginau sodą, sėjau javus, sodinau bulves. Nejučiauti nei nuovargio nei vargo. Kėliau su saulė, gūlau su nakties tamsa. Vakaraus ne karta kabėjau si žmona ir abu svajojom apie gražią ateitį... Mūsų dukrelė augo, kaip ir sodo vyšnios, džiugindama abiejų širdis.

Pasakotojas valandėlė nutilo, o jo veidas spindėjo laime ir džiaugsmu.

Malūnas ritmingai užė, Straujos vanduo šniokštė, putojo.

— Tačiau laimė kartais užmerkia akis, kad žmogus galėtų paragauti kančios taure. Mūsų dukrelė susirgo ir turėjom nuvežti ją į ligoninę. Kartą išvažiuavo ir žmona. Ji ryžosi visą laiką budėti prie mūsų kūdikio. Namuils likau beveik vienias. Ilgos ir nuobodžios buvo tos dienos...

Žiūrėjau į pasakotoją primerktas akis ir girdėjau, kaip nerimo žmogus, rydamas puotoją Straujos srovė. O žmogus sekė savo pasaką toliau:

— Netrukus žmona su mergaite grįžo. Tačiau dabar ji nebuvo tokia pati, tartum dukters liga būtų išėmusi visą jos džiaugsmą. Vengė žmonių, nemėgo kalbėti, kartais aplikdavau ją apsiarsuojusia. Kai paklausdavau, kas jai yra, atsakydavo: „Pracėi...“ Bet šita nuotaika nei praėjo nei pasikėtė. Žmonos būseną apkrėtė ir mane: vienias slankiodavau po laukus, darbo melė išnyko, o mane kankino balsus nujutimas...

bių su kunigaikščiais priešakyje yra Indijoje net 562,

gi jų dydis ir reikšmė taip pat nepaprastai įvairūs. Yra tokių valstybių, kaip visa Italija su 15 milijonų gyventojų ir 30 milijonų do-leriu metinių pajamų (pav., Hyderabad). Bet yra valstybių (Biebari), kurių teritorija siekia 1 1/2 mylios, gyventojų vos 27, o metinės pajamos 27 doleriai.

Taigi tas „laisvasias“ valstybes anglai valdo per kunigaikščius, o kita Indija tiesioginiai — per savo vicekaralių. Žinoma, tas pats vicekaralius faktinali valdo ir visus tuos kunigaikščius.

Jau iš to, kas šia nors ir labai trumpai suminėta, galima spėti, kad pasiekti vieninimą Indijoje labai sunku. Ypačiai, kad kultūros srityje daugeliu atžvilgiu, Indija iš tikrųjų yra atsilikusi. Ypačiai kunigaikščių valdomos žemės. Ir reikia visai objektyviai pripažinti du dalykus. Anglams Indija brangi, jie iš jos turėjo daug naudos, gal ją valdydami ir kiek skriaudė ar darė klaidų, Tai tiesa. Bet, kita vertus, tik angliai apsaugojo Indiją nuo pilietinio karo ir didelio susiskaldymo, kurio rezultatas galėtų būti — Indijos (visos jos dalies) patekimas vėl į kitų valstybių globą ar net prispauda.

Tad anglai, nuspėdę padaryti Indiją nepriklausoma, nori kad ji paliktų ir toliau veningai ir faktinali nepriklausoma ir, žinoma, minimum — drauginga D. Britanijai. Tuo reikalu jau nuo kovo mėnesio Indijoje darbuoją angli ministerių kabineto nusijusio komisija. Ir darbas dar neuzbaigtas (bent taip buvo rašant šį straipsnį). Bet jau labai daug padaryta. Jau visos didžiosios Indijos partijos sutiko su angli trimis pagrindiniais pasiūlymiais:

- 1) Indija pasidaro federacine valstybe;
- 2) jos konstitucija nustato pačių indų rinktas steigiamasis susirinkimas;
- 3) visam tam įvykdyti sudaroma laikinoji Indijos vyriausybė.

Dabar reikalias užkliuvo tik už laikinosios vyriausybės sudarymo. Mat, Indijos gyventojų grupės, pajutusias labai jau artimos laisvės kvapą, labai kietai kovoją už savo pozicijų tvirtumą būsimoje nepriklausomoje Indijoje. Kaip ten bebūtų, nėra oponentų, kad kilūty bus nugalėtos ir nauja milžiniška jėga įsijungs į tarptautinę politiką. Reikia tikėtis, kad laisvę iškovojus tarata — Indija padės (bent tarptautiniame forume) visoms toms tautoms, kurių laisvę yra sveitinęs prispaudos paglemėta. O ir patys brėtią gal greičiau „prisiminti“, kad reiklia skatinti ir kitus galinčius gražinti laisvę toms tautoms, kurios savo vieningumu, kūrybingumu ir sveika politinė nuovoka jokiū būdu nenusipelnė paglemėto ar išnaikinimo. Kelias didieji — kelsis ir mašieji. Tuo reikalauja teisingumas ir pasaulio tautos pagrindai.

A. P. Jasas

Prie židinio

(dienų dvenas dairais —
jos sugrįžta vakarais...
Bliestas ugniai židiny,
vis tyledamas meni
balto kūdikio šypsnis,
betmes skausmo grandinius.
Ir pro grandulį regi
šviesų rytą parugų,
kur, nuo vargo linkdama,
puso kūdikį mama;
kur verteliai atklū,
ydi lūšnos pašly —
ypai vargana dalia,
kaip pavasaris falia,
į naktų naktis dairais —
jos sugrįžta vakarais...
Ir kentėdams tiki —
žemė skausmu nuotaki:
iš pavasarį anų
grįžta tūkstakanti dainai!

Praėjo ištisi metai. Aš, tarytum, apspratau su žmonos pasikeitimu. Mes ir toliau gerai susyvenom, nors nešautim pirmykštės lalmės. Nežinau, ji, gal būt, ir buvo laiminga, nes niekuomet nesiskundė. Dukterį ir nepaprastai mylėjo. Dažnai su ja išėdavė ir pėvas gėlių pasirinkti. Aš iš nuobodulio pradėjau skaltai laikraščių, knygas. Attraudau kitą pasauli. Ypač man patiko Žemaitė. Ne kartą pagalvodavau: ne tik jauni, ne tik mokyti gali rašyti. Senesnio rūštos nusistovėjęs, jis daugiau mato ir jaučia...

— Pagaliau artinosi Petrinė. Žmona pasisakė važiuosianti į Ryliskės pas savo eserį. Nieko nesakiau. Tegū, maniau sau, pasivečiuoja, gal bus linksmesnė. Išvažiavo. Pati viena. Ir dukterį namuos paliko. Buvo švelni ir nuostri. Žadėjo greit grįžti. Išvažiavo ir... daugiau negrįžo.
— Tai ji paliko jus? — nustebau.
— Ne, nepaliko, tik aš pasilikau vienas, — atsiduso ir visai užmerkė akis.
— Aš tylėjau, nenorėdama trukdyti jo susimąstymu. Jaučiau, kad savo pasaką tikrai paabaigsi. Ir neapsirikau: jis pračekė akis, žiūrėjo pro atvirą langą į Straujos srovę ir pasakė:
— Reikėjo važiuoti per didelį mišką. Būvo jau prietėmė. Arklys, matyt, ko nors išvygandą ar pamatę ką ant kelio ir davė šuolį į šalį. Žmonės rado į ją negyva...

Prancūzijos apsisprendimas

(Mūsų korespondento Paryžiuje)

Urnas atidarius

Rinkiminė propaganda, atkintai ruošūs dvidešimt penkis milijonus prancūzių birželio 2 dienos rinkimais, nuadažė Prancūziją penkioms spalvoms. Penktos ideologijos... peokios programos... penki sarašai vedė labai planinga, iš anksto gerai apskaičiuota ir visais niuansais išlygiuota kova dėl vietų naujame St. Seime. Socialistai, komunistai, radikalai, krikščionys demokratai ir konservatoriai — šie penki pretendentai rungėsi dėl balsų skaičiaus, dėl vietos ir pirmenybės ir besirungdami pripasakojo kraštui senų ir naujų dalykų, apdovanojo jį gausiais pažadais, stipriai apskolėjo savitapyje ir pranašavo visas kitam nusumkima, pralaimėjimą ir net galą. Socialistai didžiavosi prieš auditorijas jų vado Leono Blumo iš Amerikos parvežtas doleriais ir grynai, kad tik jie vieni gal teisingai atstovauti Prancūzijos tarptautinę poziciją ir protingai diriguoti krašto atstatymą. Komunistai neatsilikė pagyras ir pažadais, pralenkiantis visokias fantazijas. Jie vykdė dvigubą manevrą rinkiminiame mišyje, vienu ir tuo pačiu laiku ir gynėsi ir puolė. Gynėsi nuo juos užpuolusių socialistų ir konservatorių ir puolė besiginančius krikščionis demokratų ir radikalus. Gai krikščionys demokratai pasirinko rinkiminię propagandą moralisto, apatėlo, vienybės garbinčio ir artimo melės skelbėjo rolę. Jie nė vienu nepuolė ir gynėsi Kristaus dėmę. „Kas tau akmenį, tam tu duonos šmotelį“. Radikalai gė, galima sakyti, „pečišas“ ir gerai išgalvastas revanšo būklais, skelbiamies, kad jie yra jau atsinaujinę ir paslėgę kraštui valdyti daug geriau, negu kad jie į valdė apie 50 metų. Ir pagaliau konservatoriai (Parti republicain de la Libertė) liūto įniršimu kramtė komunistus ir, prisidėgė stambaus kapitalo sienomis, reklamavoji galia suteikti prancūzams ir darbo ir duonos...

Stebinti ir klausant gerų ir blogų kalbų, galėjai žmogus daryti visokių prognozių ir žaisti spejoliniais, kuris iš tu penkių apgaus didesni skaičių balsuotojų. Vyravo visuotinis įsitikinimas, kad krikščionys demokratai išeis iš rinkimų perties orkaitė pasilpė... kad rinkiniai taip gi praras ketėta atstovų, kad radikalai truputį atsities, kad konservatoriai savo pozicijas sustiprins ir... ir kad socialistai nuskins lauru vainiką. Bet prancūzų charakteris yra keistas: jis mėgsta tūkumiama ir užčiačia nusizeminusius; nepenkačia arogancijos ir baudžia išdžiūstusius. Taip jis ir paslegė birželio 2 diena: išdžiūstusius socialistus ir arogantus komunistus nubaudė, o iškėlė savo „šventu paprastumu“ pasirodžiusius krikščionis demokratų. Atidarius urnas ir sukalkulavus, paaiškėjo, kad krikščionys demokratų (M.R.P.) surinko 163 atstovus (turu 151), komunistai — 150 (turu 152), socialistai — 128 (turu 144), radikalai — 40 (turu 38), konservatoriai — 35 (turu 35). Likusius atstovus pasidalino smulkios ir mažai reikšmingos grupelės, iš kurių pažymėtina tik viena su 24 atstovais — tai Alliance Democratique su labai ryškia ir žinoma asmenybe priekyje (Paul Reynaud — primename, kad jis yra laikomas vienas stipriausių finansistų, kad turėjo nelaimės būti paskutinioju III-sios Respublikos ministru pirminiku, kad jis atstovauja klasinius ekonomikos principus ir yra priešrinkinias visokių iki galo nedagalvųjų socialinių bei tikinių reformų). Sugrupavus Steigiama Seimą į penkis koalicijas...

— Palaidojau vargšę. Ilgai stovėjau prie jos kapo ir galvoju, neįau žmogus iš tikrųjų turi savo likimą. Ilgai maščiau ir apie jos būdo pasikeitimą, bet nieko nesugalvoju. Visas man liko paslyptę... Tačiau man darbas krūto iš rankų, o knygos vis labiau trunkė. Tad pardaviau ūkį, kur kiekvienas takelis man mirusią priminė, ir apsigyvenau miestelyje. Dabareič pradėjau leisti i mokyklą. Ji buvo gyvas motinos atvaizdas — susimąstusit tyla, vienumos mėgėja. Bet miestelis man nepatiko ir persikėliau čia. Man patinka manilnau muzika, nes ir ji neišiki, nesuprantama, kaip ir žmogaus dvasia. Tačiau toji muzika (domi — ji leidžia susimąstyti, pagalvoti apie gyvenimo kryžkeles...
Pasakotojas baigė.
Pro langą veržėsi vakaro vėsuma ir sutemos... Tikėtai malūnas nerimo, netlio, o užė, bildėjo, grojo.
Nenorėjau praturkti iškalbingos tylos ir tylutėliai atsisojau. Paskum atsisveikinau ir išėjau.
Malūno gyventojas liko kambary. Jis nebuvo lūdnas, bet užsimiręs. Praeitisi didingai prisikėlė jo atminimams...
Užkipojai ant sukto kranto ir atsisukau. Pakalnėje juodavo Straujos vėjas ir mėlynas stovėjo kaip vaiduoklis. Jis ir toliau užė, baladojoji, grojo.

gaunama Brubonų Rūmų paveiksala, išreiktą šitokiose skaičiuose: krikščionys demokratai — 163, komunistai — 150, socialistai — 128, radikalai — 47 ir konservatoriai (P.R.L.) — 67 (be Paul Reynaud grupės).

Rinkiminių rezultatų švytuoklė

Aptariant bendru ir parlamentarinėje kalboje įprastu terminu naują Prancūzijos Steigiama Seimo statistiką, reikia pasakyti, kad naujieji rinkimai rodo „paslinkimą į dešinę“. Taisi reikiška, kad konstitucinis parlamentas turės savo gravitacijos centrą dešiniaje sparnė. Iki šiol kairysis sparnas dominavo, turėdamas komunistus, kaip didžiausią parlamentarinę grupę, ir visa politika orientavosi kairiajame puse, nors jos vykdytojai buvo įrijų spalvų atstovai. Dabar viršų imis dešiniasis sparnas. Ir tarsi pasirodys ypatingai ryškiai tada, kai Seimas svarstys naują konstitucijos projektą. Kaip žinia, jis buvo priimtas Seime tik komunistų ir socialistų balsais ir atmetas tautos tokiats pat motyvais, kurios iškėlė opoziciją. Pakitėjes socialistų ir komunistų atstovų skaičius nebusdarys jau daugumos; iš 586 jie teturi tik 278. Savaimė aišku, kad naujoji konstitucija bus tokia, kokios norėjo naujo Seimo mažuma, dabar jau pasiekus daugumą. Kokios ji norėjo, mes jau esame rašę str. Kodėl ji atsakė „ne“.

Kad tik rinkiminiai rezultatai paaiškėjo, tuoj pasklido klausimas: kaip atsitiko, kad socialistai pralaimėjo, kad komunistai tik šiaip taip išlaikė savo pozicijas, tepradarė tik du atstovų ir kad krikščionys demokratai pralenkė vienus ir užėmė pirmosios vietos garbę...? Kokios priežastys nulėmė rinkiminię švytuoklę?
Priežastys yra labai paprastos, bet labai gilos. Socialistai aiškinosi (net L. Blumo lūpomis), kad jie yra auksa tos didžiosios atsakomybės, kurią jie neša už visus, vadovaudami provizorinė vyriausybė (Gouin yra socialistas). Girdi, aišės visokių sunkumų nuvilko nuo socialistų populiarumo ribą vien tik dėl to, kad jie pirminkauja. Mat, sako, valdomeji visados Prancūzijoje kaltina „kapitoną“, nors valdantieji pabaisa turėjo trika galvas: Gouin (soc), Thorez (kom) ir Gay (krikšč. demokratai). Ar tai yra nuostrius jų aiškintimasis, gali pasakyti tik tie, kurie mano, kad L. Blum niekadoms nemečiuoja. Komunistai iš viso neprisižaišta, kad jie bet ką būtų pralaimėję naujuose rinkimuose. Jie surinko net 100.000 balsų daugiau, negu pirmojo St. Seimo rinkimuose (6.145.325 prieš 5.004.121). O tas faktas, kad jie pasigėdė dviejų atstovų, priklauso nuo blogos rinkiminės sistemos, nuo „neįsivaizduojamai didelio reakcijos agresingumo“ ir antikomunistinės propagandos ir nuo (išdėmėkiti) „nepakankamų komunistinės propagandos priemonių“. Krikščionys demokratų taip gi paaiškino kraštui, kad jų lėmėjimas priklausu nuo tu „neįkintamų lyberčių“, kurias jie atstovauja ir kurioms jie vieni remti Prancūzijos prisikėlimą.

Taip aiškinosi „parbolkštėji“ ir „laureantai“, bet šalia stovinėjo stebėtoja kalba yra kitokia, ir jo „priežastys“ ne visur sutampa su oficialiomis partijų deklaracijomis.

Atrodo, kad teisinginsis yra tas, kuris mano, kad socialistai pralaimėjo dėl jų artimos giminytės su komunistais; dėl tos giminytės, kurią jie parodė, svarstant Seime konstitucijos projektą. Dažnos socialistų kalbos apie „didžiąją darbo klasės vienybę“, dažnai girėdėtos, jei ne visiškai vienodos, tai bent panašūs tendencijų mintys, pareikštos bendruose socialistų-komunistų mitinguose, ir per dažnai matytos bendros jų eisemos... ir kartais giedamas Internacionals — visa tai rodė, kad šitinkintimasis, gali pasakyti tik tie, kurie mano, kad L. Blum niekadoms nemečiuoja. Komunistai iš viso neprisižaišta, kad jie bet ką būtų pralaimėję naujuose rinkimuose. Jie surinko net 100.000 balsų daugiau, negu pirmojo St. Seimo rinkimuose (6.145.325 prieš 5.004.121). O tas faktas, kad jie pasigėdė dviejų atstovų, priklauso nuo blogos rinkiminės sistemos, nuo „neįsivaizduojamai didelio reakcijos agresingumo“ ir antikomunistinės propagandos ir nuo (išdėmėkiti) „nepakankamų komunistinės propagandos priemonių“. Krikščionys demokratų taip gi paaiškino kraštui, kad jų lėmėjimas priklausu nuo tu „neįkintamų lyberčių“, kurias jie atstovauja ir kurioms jie vieni remti Prancūzijos prisikėlimą.

politikos pridedi dar tą „abejonių valsa“, kuri socialistai vyriausybėje visą laiką šoko, tai ir gausi beveik visaiškai teisinga supratima, kodėl prancūzų socialistų partija (S.F.I.O. — Prancūzų tarptautinė darbininkų sekcija) nuslinko žemyn...

Komunistų dviejų atstovų praradimas nieko nesako apie jų pozicijų susilpnėjimą. Realyviskai imant, jie prarado „didžiausios partijos“ garbę, kurią jie nešiojosi pirmame St. Seime, turėdami 152 ats. Bet jų surinktas balsų skaičius rodo, kad prancūzų komunistų partija yra sukonsolidavusi savo šalininkų korpusą ir yra mažiau jautri sezoniniams svyravimams. Kartu tasi rodo, kad ji, tur būt, jau yra pasiekusi savo „viršūnę“. Tiesa, kai kuriuose rajonuose komunistų balsai paugo šiek tiek, bet reikia pažymėti jų balsų skaičiaus sumažėjimą miestuose. Nors svyravimas yra labai nedidelis, tačiau jis yra reikšmingas ir gali tarnauti rodykle, jog toji dirva (darbininkų klasė), kurią komunistai laiko derlingiausią jųjų grūdū, iš sykį susiliejė... Jei norime būti teisingi, tai turime pasakyti, kad šiuose rinkimuose komunistai buvo stipriau puolami jų priešrinkinū, negu anksčiau. Taisi galėtų paveikti balsuotojus ir ypač dar dėl to, kad didelis nuostimis prancūzų nepažįsta tikroji komunistų veido. Vadinaisi, ji teisingai prancūzams pristatė, nesunku yra išsaukti jųjų pasipiktinimą ir nusigrėžimą. Ir jei tik galėtų antikomunistinė propaganda savo priemonėmis ir savo smarkumu suslygtinti su komunistine, tai galima eiti lažybū, jog jie niekadoms negalės užimti Prancūzijos vadovaujančios vietos. Kaip visur, taip ir Prancūzijoje.

A. P. Jasas

Liubeko ūkanos

Lietus užlyja gatvių gaudesį, ir mano ilgesiai tyku. Visi namai į naktį glaudžiasi po tekančių rūkų.

Ar vis juodi laivai kanaluose — kaip apsn — praėjį sapnuos ir spūs žuvedras, taip išbalusais, kaip sniegas debesų kalnuos?

Lietus sena gatve nuvilnia per veidus, per akis, Kada nulis mus vėl tėvynėje, kas tokį džiaugsmą pasakys?

cūzijoje komunistai yra prisidėgė kaukėmis, kol jiems reikiška surinkti šalininkų. Savo sirinkimuose jie pirmieji gėdojo tautinį himną, jie pirmieji kalbėjo apie didelį patriotizmą ir šioje srityje, kaip sakoma, pralenkė patį „popiežių“ ir pirmieji melėdė... prieš prancūzų trispalvę. Gi iš teisybės, ligistai ligisti kėjo ir pliautavo raudoname dugne, cikšiki galvoja apie patriotizmą ir fanatiškai kartoja Internacionālą. Ir ten, kur žmonės yra linkę daugiau galvoti (miestuose), ten komunistų ikyrus pirmasis sukėlė tik antipatijas. Gi kaime, kur politinė išmintis reikiškesi labai praskiestai, komunistams pavyko praturkti didesnį skaičių balsuotojų. Taigi, prašome skaitlytoją suprasti, kad Prancūzijos komunistų galia priklauso nuo šviesos, kuri duodama jų skelbiamoms „teisybėms“ pažinti: kai tos šviesos bus daugiau, tai komunistų bus mažiau ir vice versa.

Krikščionų demokratų gana žymus pastūmėjimas priekin gali būti išaiškintas ta bendra jų pozicija, kurią jie yra užėmę Prancūzijoje. Kaip žinoma, jie sudaro naują partiją, pradėjusią savo gyvenimą tik 1945 metais. Ji remiasi katalikiškais principais ir yra sugrupavusi visus pažangesnius katalikiškus sluoksnius. Savo dvasia ji yra progresyvi, bet ne revoliucinė. Komunistai ir socialistai ją vadina „klebono davatku ir zakrastiųjų partija“. Tiesa, ji būdama katalikiška, suima visus „bežnytes tarus“, bet turėdama pažangia socialine programa ir vertingus krikščionybės principus, ji apima ir visus tuos, kurie žiuri arba nori žiūrėti į Prancūziją ne vien kaip i „materjaline visuma“, bet kaip i didelę dvasinių vertybių reikišką, kaip i „nemirtingųjų žmonijos principų“ (laisvės ir teisingumo) lūpsinę, kaip — anot maršalo de Villars — i „vertingiausią vis pasaulio tautą“. Taigi, kaip matote, ji apima visą prancūzų tautinių ambicijų kompleksą ir skelbia naują Prancūzijos sudvasinimą, neatsilikiant nuo visų socialinių reikalavimų. Kadangi jos tikinė ir socialinė programa yra ne patįsusi, bet protingai pažangi, tai plius jos atstovaujamas dvasinis elementas nusveria jos pozicijos pranašumą dabartinėje Prancūzijos visuomenėje. Ir kai reikėjo prancūzū balsuoti, tai jis, sukrėtas ant svarstyklė socialistų ir komunistų „materjalistinis punktas“, rado, kad juos atstovėria M.R.P. (krikšč. dem.) „dvasinė išversė“. Tai yra labai gilus ir labai reikšmingas prancūzų apsisprendimo motyvas, aiškiai rodamas, kad „racionalizmas“ užleidią vietą Prancūzijoje „laisvės ir teisingumo ideologijai“. M.R.P. surinko per milijoną balsų daugiau, negu pirmojo St. Seimo rinkimuose. Tai yra reikiškimas, balsų suma 25 milijonų skaičiuje. Ir reikiškimas, ne vien ją skaitlytojan, bet ir svariant, nors demokratijoje balsai nesveriami. O vis dėlto ir Prancūzijos demokratišioje gerai suprantama, kad kardinolo (Fabaiga 7 pusl.).

KULTŪRINIS GYVENIMAS

Dar meno reprezentacijos reikalu

(Vieno Jonuškaitės koncerto parašėte)

Nepaslapstis, kad tiek mūsų tautinių sambūrių, tiek pasikūrę menininkų koncertų skaičius nuolat auga. Nėra mėnesio, kod kuriam nors Vokietijos mieste su lietuviška kolinija neįvyktų bent keletas koncertų ar literatūros vakarų. Tai dažniau, tai liudija apie vis intensyvesnį mūsų kultūrinį gyvenimą ir tuo pačiu apie mūsų dvasinį atsparumą prieš pesimizmą ar nevilties pavojų. Kaip, pav., šioje vietoje buvo rašyta, ne kartą mūsų menininkai jau pasirodė ir sąjungininkų ar vokiečių publikai, ne kartą susilaukia didelės sėkmės ar palankių spaudos balsų. Ir visiškai užtarnautai čia, tremties sąlygose Vokietijoje, mes turime ne tik pačius pajėgiausius vokalistus, instrumentalistus, baletininkus, bet per keletą mėnesių ar net savaitių sugėbome suorganizuoti didelio mėsos pajėgumo meno sambūrius, chorus, net teatro grupes ir jau artėjame prie operos užuomazgos.

Bet ne apie tai čia norima kalbėti. Čia vėl iškyla mūsų ne visuomet reikiamai suprantamos tautinės reprezentacijos meno srity reikalas. Užsienio žiniasklaidos pasirodyti visai eilė mūsų menininkų ir didesnių sambūrių — pirmųjų tarpe minėtini vokalistas (Dambrauskaitė, Jonuškaitė, Kardinėlis ir kt.) ir instrumentalistai (čia minėtini veiklūs Dilingeno lietuvių menininkai — Vasyliūnas, Saulius Matukas ir kt.), antrųjų tarpe — Čiurlionis vardas ir Liudmila sūmbūriai ir šiuo metu vis daugyja populiarumo įgyjus Dilingeno J. Starcos vadovaujamas vyrų choras. Jau buvo šiame laikraštyje užsiminta apie Vilsbado pasirodymus savųjų publikai, tačiau netiko, bent reikiamai nepasirodė, demonstruoti lietuviškos meno pasiekimus sąjungininkams ir vokiečiams. Šie pastarieji, matyt, tinkamai nesurpė šlap gražių Vilsbado pastatymų — vaizdų, juose atrado glūdint „slavų sielą“ (žūr. „M.K.“ 23 nr).

Pastaraisiais mėnesiais dažniau pradėjo su koncertais lankytis ir mūsų operos pažibos — vokalistas Dambrauskaitė su Jonuškaitė. Abi jos ne tik savo metu žavėjo Kauno ir Vilniaus publika, bet savo balsais bei dainavimu kultūra sugėbė reikiamai pasirodyti ir Vak. Europos — Paryžiaus operos neišskirtinai — teatrų scenose. Šiuo atveju šios abi mūsų meno reprezentantės turėtų būti visiškai stiprios „vilties kortelės“ ir su jomis kelias, atrodė, atviras ir visas, ir pačių vokiečių, scenas bei estradas. Tiesa, programose, „dėl visa ko“ išvardijama visi tie miestai, kuriuose koncertantė pasirodžiusi. Tai reikalinga, nes juk kiekvienam svestimajui, ypač vokiečių, mūsų menininkės — homo novus.

Tačiau čia ir iškyla koncertų organizatorių (tikėkime — ne pačių menininkų) klaidos.

Čia turimas galvoje V. Jonuškaitės koncertas, š.m. birželio 28 d. įvykęs Tiubingene. Koncertas tikrai aukšto meninio lygio. Pagaliau, čia nėra reikalo šito ir įrodinėti — V. Jonuškaitės su reta muzikine kultūra ir skoniu interpetuojamos dainos — lietuvių, italų ar prancūzų kalbomis atliekamos — yra puiki ir reta mūsų kultūros, mūsų meno, pagaliau, mūsų krašto reprezentacija. Tai, atrodė, būdavo įvertinama prieškariniais laisvaisiais metais, kai V. Jonuškaitės ar kitos mūsų operos atstovės vasario 16 d. praga išvykdavo su koncertais į įvairias Europos sostines pasirodyti koncertų estradose ar radijofonuse. Tačiau tai apgalvintai neįvertinama dabartinės sąlygos. Tiesa, minimo koncerto bilietai atspausdinti prancūzų k., programos — lietuvių ir prancūzų kalbomis, didelė programos dalis atliekama italškai ir prancūziškai ir yra vakarų kompozitorių darbas. Bet... šaltuoju su keletas prancūzų ir per porą simfonijų kolumos lietuvių — Jonuškaitės talento gerbėjų, jaunimo ar ir į kiekvieną lietuvišką, prancūzišką ar vokišką spektaklį besilankančių mūsikių snobų. Kodėl taip? Ogi koncertą rengė Tiubingeno studentai pasistengė pakviesti porą dešimčių mūsų profesorių (jų atėjo gal pora), tačiau visai pamiršta mieste išskirti plakatus apie europinio masto savosios menininkės koncertą, pamiršo painformuoti vietinę spaudą, gal pamiršo ir apie pačios menininkės talenta ir jos sėkmę Europos sostinėse. Studentai, turėdami mūsų išsvijus avangardą ir savojo krašto reprezentantais, visai nepasirūpino mūsų meno ar kultūros reprezentavimu net tuo atveju, kai praga atsiranda čia pat. Ir gal pasutinė praga, nes kaip teko nūgrįsti, V. Jonuškaitė už 2-3 mėn. jau žadanti aplieiti mūsų kontinentą. Tai didelis, nedovanotinas apsilėidimas ir juo labiau apgalvintai, kad kaltingais čia yra ne kokie privatus interpetantai, bet mūsų studentai — pretenduoja į savosios kultūros gerbėjus, taigi ir į tos kultūros skatinimą savųjų bei svetimųjų tarpe.

Zinoma, galima pasakyti, kad toks Tiubingenas tai ne Paryžius ar Viena. Tačiau reikia atminti, kad Tiubingenas nėra ir koks provincijos užkampio kaimas, bet universitetinis miestas su tam tikrom tradicijom ir su gausiu inteligentijos sluoksniu. Čia, nepaprastai intensyviai kunkuliuojant kultūriniam, intelektualiniam gyvenimui, randa dėkingą auditoriją ne tik simfoniniai ir kitokie koncertai, bet ir Paryžiaus paskaitininkai, dėstą apie Gaidar ir Paskalio sielą. Neveltai juk čia susibūrė dalis mūsų intelektualų ir šlap kultūrininkų ir per 20 studentų. Tad išvada aiški — nėra jokio reikalo Jonuškaitės didelį ir

retą talentą slėpti nuo svetimųjų ir rodyti tik savam uždarom rately. Ir juo labiau, kad, kaip praktika yra prodižius, mes sugebame reikiamai atsišaukti (deja, ne kiekvienai atveju tai darame tiksliai) ir savųjų menininkų pasirodymus, kaip tai yra buvę su Čiurlionis vardo ir Vilsbado sambūrių, Jaroskeko studentų kvarteto ar pianistės G. Leonienės koncertais. Visi šie pastarieji koncertai galėjo užimponuoti svetimtaučiams savo lietuviškumu, nęgrėdėtai, originaliais šokiais ar dainomis ar, pagaliau, savo meniniu lygiu, galėjo kartais ir nesiekti iš mūsų pusės pageidaujamo efekto — šiuo atžvilgiu daug medžiagos teikia vietinės spaudos atsiliepiamai. Tačiau kai mūsų V. Jonuškaitė ne tik savo talentu, bet ir dėl parinktos programos bei dainuojama kalba, sakytume, iškyla į par excellence mūsų meno reprezentacijos pirmąsias atstoves, tokiu atveju nepasinaudoti praga tai reprezentacijai, yra, kartojame, nemažas nusikalrimas. — Be abejo, būtų neteisina visai paneigti mūsų studentų nuopelnus kad ir minėtąjį koncertą suruošiant. Yra gražus ir sveikintinas dalykas, kad šalia nelengvų studijų mūsų studentai randa laiko pasidomėti menų ir suorganizuoti gerą koncertą. Tačiau išeliant į visuomenę su menine veikla studentams ar jų paskiroms organizacijoms pamiršti ar iš visu neatkreipti dėmesio į mūsų kultūros reprezentavimą — pabrėžiame, reikiamą reprezentavimo klausimą atėty būtų labai ir labai netikslu. Antrąjį mūsų dainos reprezentantė — A. Dambrauskaitė — viename savo spaudos interviu pasisakė po britų zonos gastroliu atstuliančy ir į prancūzų zonos lietuviškąsias kolumas. Gal kada čia ir pietų Vokietijos pasirodys ir stipri vokalistu Ead Sebergo sambūris. Jau dabar kreipiamas dėmesys — kolegos studentai ar kiti organizatoriai, nepamirškite, kad reikiamai reprezentuoti savąją kultūrą, meną atlikime naudingą darbą savo kraštu ir gal savo likimui sąjungininkų ir šlap svetimųjų tarpe. — Šis darbas, gal būtų, turėtų būti ir mūsų pasikūro organų vairojamas ar bent prižiūrimas. Juk tai didelis ir svarbus darbas ir juo mes negalime neįdomėti, ypač, kai tai liečia mūsų tautos reprezentavimo reikalo aplamai ir mūsų kultūros, mūsų meno atstovavimo problemą ypatingai.

V. Rimvydas

P.S. Straipsnį parašius teko patirti, kad koncertų organizatoriai viešai nesikišėvia lietuviškoms publikos finansiniais sumetimais — ešą, per didelį mokesčiai ir per mažai liktų pelno. Bet tai nepateisinama. Mums atrodė, kad tautinės reprezentacijos reikalui tektų ne tik nesibaityti mažesnių pajamų, bet, reikalui esant, mūsų atitinkamos institucijos galėtų rimtai atvejais net ir prisidėti prie tinkamesnio reprezentacijų koncertų surengimo.

V.R.

Žuvėdra

Stasys Santvaras

Kada nutils šiauriniai vėjai ir praeis audra — Kada nutūps tu ant bekrasčių vandens? Nieka, niekad, neprašvis tau amžina giedra, Niekad neišlėksi tu iš nerimo padangių drumzlinų ...

Varydama bangas, plati ir nerami banga — Kasdieną plunksna drėks iš Tavo nustoabių sparnų — Kilti į saulę, kilti į giedrą duš. kožna tavojl pastanga — Niekad neišlėksi tu iš nerimo padangių drumzlinų ...

Nuo kirvarpos dantų namų sugrūda pamatai, Vanduo prasiskina kelius tarp molio ir akmens kaimų — Vien mirażai ta žviesia, kuris kasdien matai — Niekad neišlėksi tu iš nerimo padangių drumzlinų ...

Ateis žiema, ir vandenį užklos ledai — Senelė bėsi tu pakratėms beieksanti šiltų dienų — Bet ir šėlstančiam pavasarij, kad nors viena žiedų tu rada? — Niekad neišlėksi tu iš nerimo padangių drumzlinų ...

Į širdį kals ir kals žvarbi audrų strėlė, Į krantą daugel sesių kris pašautų, išskankintų, kruvinų — Nors esi gražiausia gilumų gėlė — Niekad neišlėksi tu iš nerimo padangių drumzlinų ...

Lydėsi tu, kai plauks į užmarį laivai — Ir tau žvalges uždengs pakilę dūmai kalaminų — Klykdama ieškosi žemiu, kur maža buvai — Niekad neišlėksi tu iš nerimo padangių drumzlinų ...

O jei nutils šiauriniai vėjai ir praeis audra — Kada žvėgels tu į gelmę bekrasčių vandens? Prieblandų ir tolių, ir gelmių perrengimų, nėra — Niekad neišlėksi tu iš nerimo padangių drumzlinų ...

(Iš eilėraščių rinkinio „Laivai palaužtom burėm“)

Kultūrinė Kronika

Nauja opera

Jaunas gabus anglų kompozitorius Benjaminas Britten parašė naują operą „Lucrezia“, kuri dar šią vasarą Anglijoje bus pastatyta. Brittenas Britten, gimes 1913 m., Anglijai sukūrė operą, kokios kitos nėra buvę nuo pat Händelio laiku.

Vokiečių meno vertybės bus gražintos

Grupė Amerikos meninio gyvenimo asmenybų gavo prezidento Harry S. Trumano ir Amerikos užsienio ministerijos patikinimą, kad vokiečių meno turtai, kurie šiuo metu randasi Washingtono, bus gražinta Vokietijai.

Sovietai rašys naują „Pasaulio istoriją“

SSSR mokslinė akademija užplanavo didžiausią sekancio penkmečio darbą — išleisti naują „Pasaulio Istoriją“, kuri susidės iš dvidešimt aštuonių tomų ir kiekvienas tomas turės nuo 800 iki 1000 puslapių.

Mirė prof. Lucianus Scherman

Kovo 29 d. mirė Hansono mieste, Mesečeto valst J.Vaistybės, etnologijos profesorus Dr. Lucianus Schermanas, kuris nuo 1907 m. iki 1933 m. buvo Mūnchene vieno muziejaus direktorius ir taip pat Mūnchene universiteto ordinarinis profesorius. Prof. Schermanas, betyrinėdamas senųjų indų ir kinų kūribą bei filosofiją, buvo pagarsėjęs visame pasaulyje.

Amerikiečių ekspedicija į pietų ašigali

Šių metų gale amerikiečių ekspedicija vyks tyrinėjimams į pietų polių. Šiai ekspedicijai vadovaus norvegas Finn Ronne. Komendantas Ronne lydėjo amerikiečių admiralo Richard Byrda jo antrojo ekspedicijoje į pietų polių. Jo tėvas Martinus Ronne buvo ilgametis tyrinėtojas R. Amundsono bendradarbis.

Amerikieška drama Vokietijoje

„Kurie gyvenimą brangina“ — tai pirmasis amerikietiškas scenos veikalas, kuris pasirodė vokiečių kalboje. Šis veikalas dideliu pasisekimu praėjo Berlyno Hebbelio ir Haudies teatruose. Tos dramos autorius yra Clifford Odets, vienas iš rimčiausių jaunųjų amerikiečių scenos veikalų autorių.

Dariusis - Girėno žygis

Lietuva vadinama didvyrių žeme. Mūsų tautos legendos ir istorijos šaltiniai mini daugybę tokių didvyrių. Didvyrių būta ne tik žuogėje mūsų tautos praeityje, bet taip pat ir netolimojoje. Štai liepos 17 dieną sukanka lygiai 13 metų, kaip paskirde Atlanto vandenyną netoli Lietuvos sienos, Vokietijos žemėje žuvo du šaunūs lakūnai, du sparnuoti lietuviai — Darius ir Girėnas. Jie du ir dielė mūsų tautos didvyriai, kurių nepaprastai ryžtingo ir drąsaus žygio lietuvių tauta niekuomet nepamirš.

Kame glūdi Darius ir Girėno didvyriškumo esmė? Ji glūdi jų ryžtingume ir nepaprastai drąsime pasiaukojime didžiam žygiui, kuris aukštai iškelė lietuvių tautos vardą. Darius ir Girėnas savo žygiu įrodė, kad lietuvių tauta savo sugebėjimais yra ne kiek nemokesnė už didžiąsias tautas.

Kilnusis Darius ir Girėjo žygis, didžioji jo prasmė įamžinta jų testamentu, skirteame lietuvių jaunuomenel. Norėdami šio meno baltosio gyvenimo audrosie išlikti gyvi, mes turime sekti jų palikto testamento mintimis. Jame suglaustai išreikšta tai, ko tauta iš savo geriausių sūnų reikalauja.

Darius ir Girėnas teisingai savo testamentu sako, kad „lietuvių tauta laukia iš savo sūnų ir drasenųjų žygių“. Juk tauta, kurioje nesirastų žmonių, besiryžtančių drasesniems žygiams, būtų menkavertė tauta, pasmerktą kitoms drasesnėms tautoms vergauti ir ilgainiui bei pėdaskui dingti iš žemės paviršiaus. Kai Darius ir Girėnas pačioje savo testamento pradžioje pabrėžė, kad „lietuvių tauta laukia iš savo sūnų ir drasenųjų žygių“, mūsų tautoje buvo įduojamas tam tikras dvasinis sustingimas, žmonių palkinimas ir gyvenimiškų potogumus, visur ieškojimas tik sau naudos. Darius ir Girėnas savo drąsiauju žygiu norėjo išjudinti mūsų tautos dvasinį sustingimą, parodyti jai, kad pasaulyje esama kažko daugiau už kasdienio gyvenimo blizgučius, už daugumos taip mėgiamas medžiagines gėrybes.

Darius ir Girėnas, pasiryžę drąsiam žygiui, pasirinko ne tik didų ir pilnų tikslą, bet taip

pat ir tokį, kuriam priklausė ateitis. Jie savo testamentu sako, kad „gyvendami tokiais laikais, kada oras stengiamasi panaudoti žmonių reikalams, laikome savo pareiga tautos vardui tą darbą garbingai atlikti.“

Darius ir Girėnas, ruošdamiesi savo didžiam žygiui, numatė milžinišką aviacijos reikšmę. Ir iš tikrųjų, aviacija šiandien yra pati galingsiausia pasaulyje jėga. Ji nulėmė šį karą. Darius ir Girėnas, perskridami Atlanto vandenyną, ne tik atliko didvyrišką žygi, bet taip pat yra nemažai prisidėję ir prie aviacijos patobulinimo. Jei šiandien Atlanto perskridimas yra paprastas žygis, tai 1933 metais jis dar buvo labai rizikingas, kurį išdrąsindavę daryti tik nepaprastai drąsus, ryžtingi ir kruopščiai pasirėngę lakūnai. Darius ir Girėno Atlanto perskridimas lakūnų yra laikomas gana tobulu tolimų skridimų tikslumo ir orientacijos atžvilgiu.

Ruošdamiesi savo transatlantiniam žygiui, Darius ir Girėnas plačiai išlankio Lietuvos vardą ir kėlė bei stiprino Amerikos lietuvių jaunuomenės patriotizmą. Jie savo žygiu sujungė visur savo tautą ir jos kultūrą mylinčius lietuvius.

1933 m. liepos 15 d. 6 val 24 min. Lietuvos atsilpė nuo Šiaurės Amerikos žemyno. „New York Times“ laikraštis Darius ir Girėno išskridimą palydėjo šiomis pastabomis: „Am. liet. lakūnai Darius ir Girėno pakilimas vakar buvo vienas iš tokių, kad žiūrovams plaukai ant galvos atsistojo. Žiūrovams atrodė stebuklas, kad perdaug prikrauta Lietuvai ne sudėdus pradėdant vykdyti tolimą 4900 mylių skridimą be sustojimo tėvynėn! Kad to neatstieiti ir kad jie pagaliau išlėko oran 50 pėdų atstu nuo Jamaikos įlankos ir nuo nelaimės įšėbėgėję beveik mylia, tas rodo abiejų gaudymą, kontrolinius prietaisus valdančią kap. Dariaus drąsą ir rudieli dażyto lėktuvo aukštą kokybę“.

Kauno aerodrome sparnuotų lietuvių laukė dešimtys tūkstančių žmonių. Jie ten turėjo atkristi liepos 17 d. apie 2-3 val. rytų, Lietuvos sparnais atnešdami savo tėvynė am-

žialis nevystantį garbės vainiką. Minia, lyg nujausdama tragišką lakūnų likimą užtraukė liaudies dainelę:

Atskrend sakalėlis per žalią girėlę, Atmūsa sparnelius į sausą egglę ...

Darius ir Girėno žygis visą mūsų tautą sujūdino. „Štai viena diena visa Lietuva pakėlė galvas aukštyn! — rašė J. Pronskus „Trimitė“ — Ir raštinkinas nuo stalo, ir artojas nuo žagrės ištiesė kupras, įbėdė akis į dangų, iš kur turėjo gyvas stebuklas pasirodyti. Didis darbas yra vienai minuteli priversti žmogų susikaupti aukštai šokiadienai. Čia gi keli milijonai žmonių per tris dienas akis nuo dėbesų nenuleidė, ir nuo šiol per visą amžių minims su dangumi nebesikirs. Seniai kalbėjome, kad reikia teisti tiltus į Amerika, nes ten mūsų tautos trečdalis gyvena. Štai vienu sparnų užsimojimu du vyrų ištiesė tiltą, kurio jokios audros, nei laiko bangos nebesugriaus“.

Darius ir Girėno žygio nepaprastai didelę reikšmę ir didvyriškumą suprato kiekvienas galvojęs lietuvis. Jų žygis visą mūsų tautą glaudžiai tarp savęs suėjo. Jų didvyrišką žygi per Atlanto vandenyną ir tragišką miršim Vokietijos žemėje, netoli savosios Tėvynės, kuriai jie nešė amžinai nevystantį garbės vainiką, plačiai išgarsino po visą pasaulį Lietuvos ir jų didvyrių varda. „Boston Globe“ vedamajame rašė: „Kažkas ypatingai pagana užuojauta, ties drašiam žygiu, su tokiais kilūtimais, kuriais kurias neudrebta tik drąsiai skridimo. Darius ir jo draugas laikomas išskrido iš šio krašto be jokio viešo išbūtinimo. Jų prietaisai buvo suvaržyti negeriausi ir jų pasirengimas buvo toli gražiau finansinių trūkumų. Jie turėjo tikėtai kompas, bet likė tiesiai, kaip pašta karveliai ir kai žuvo, ne kiek nebuvo nuklydę nuo tiklosios kelio linijos. Jie iršė garbinga lapą senosios Lietuvos istorij — lapą, kuriame ir mes, amerikaili, jaučiamės turį garbės nors menkai dalyvauti!“.

Joks žygis nėra tiek plačiai išgarsinę pasaulyje Lietuvos vardo, kaip Darius ir Girėno didvyrišką Atlanto perskridimas ir tragišką jų žuvmias netoli savo Tėvynės sienos. Tas jų žygis mūsų tautos gyvenime buvo nepaprastai įvykis, sukėlęs mūsų jaunuomenėje entuziazmo potvnyį.

Didvyriai žuvo, bet amžinai nežus jų žygis, jų dvasia, jų mūsų tautai paliktais testamentais. Darius ir Girėno paliktas testamentas geriausias mūsų tautai kelrodis į ateitį.

Šiandien visa mūsų tauta stovi prieš mūsų aurdingą „Atlantą“. Ar mes įstengsim jį nugaltė? Ar savo ryžtingumu, idealizmu ir didvyriškumu pasiaukojimu atlikime žygi, vainikuojantį mūsų tautą svajavomomis laisvės spinduliais!

A. Merkelis

Šiaurinis polius - ateities oro kryžkelė

John L. Springer

Associated Press išvedžioja, kad Arktika bus ateities susisiekimo kryž'elė.

Sprendžiant šiuo, kas ten dabar vyksta, JAV valstybės, Kanada ir Rusija labai gerai žino Arktikos reikšmę ilgų distancijų lėktuvų ir atominių bombų amžiuje. Dažnai atvejais dviejų praturtųjų didieji miestai labai priartėja, kada nuotolini matuojami per žemės rutulio viršugalvį. Pav., iš San Francisco į Teheraną per žemės galvą bus tik 7.900 mylių arba iš Naujorko į Cunkingą — 7800 mylių. Su puikiais tolimo skridimo lėktuvais — robotais būtų galima oro ofenzivą per Arktiką.

Karui pasibaigus, Kanada ir JAV valstybės pradėjo nagrinėti klausimą, koks galėtų būti ateities karas. Atrodė, kad atitinkamai žiūri Rusija į tokias problemas iš kitos žemės pusės, tikėtai ji nesiskelbia viešamam. Kartu su Skandinavų kraštais, minėtos trys valstybės monopolizuoja Arktikos sritį. Nežinūti, tai, kiekvienas Europos ar Azijos kraštų strateginis vaizdas kinta dėl galimo karo „per polių“.

Dabar Kanados kariuomenė vykdo išimamiausius Arktikos bandymus 3000 mylių operacijas („Operation Muskox“), kurių siekia toli į šiaurę, kur karo technika nagrinėja šalta orą. Kada kanadiečiai sugrįš, jie jau žinos, ko reikalinga, kad žmonės ir mašinos galėtų produktiviai operuoti, kaip Arktikos bazes geriausiai būtų aprūpinamos ir kur meteorologinės ir radaro stotys galėtų būti patogiausios.

JAV valstybių kariuomenė taip pat daro su „Muskox“ bandymus, bet jos planuoja savo nuosavus Arktikos tyrimus. Vėliau šiais metais oro pajėgos darys manevrus iš Aliaskoje esančių Fort Ladd bazių.

Šiavny bandymai Arktikoje jau prasidėjo kartu su lėktuvnešio Midway kelione ir trijų palydovų — naikintuvų, kurie plaukia į Baffino įlanką, kuri yra tarp Baffino salos ir Grenlandijos. Žymiai didesnio masto šalto oro

operacijos su lėktuvnešiais, kovos laivais, kreišeriais, naikintuvais ir aprūpinimo laivais planuojamos abiejose vandenynuose atitinkamų metų pavasarį.

Bazės pasilaikomos

Jau ankstyviesiems Midway lėktuvnešio pranešimai nurodė, kad esa reikalinga bazių paieška Grenlandijos, Labradoro ir Baffino krantuose; taip pat reikalinga turėti daugiau tose srityse oro stoties. Dėl šių paskutiniųjų sena-

tas jau priėmė [statyma, įgaliojantį meteorologijos biurą steigti papildomų stoties tolimoje šiaurėje.

Kad Arktika Amerikai yra svarbi, rodo sprendimas pasilaikyti meteorologines ir radaro stotis atskirtose Aleutu salose ir vedami pastarimai su Islandijoje dėl palikimo JAV valstybės bazių Islandijoje. Amerikos kariuomenė Islandijoje dar pasilaikė. Pažiūrėjus į žemėlapi, puikiai matyti didelę strateginę Islandijos reikšmę Arktikos kare.

Valstybės vyrų pareiga yra dirbti taikos labui, bet kariuomenės taikos metą tradiciškai išnaudoja pasirušimui galimam ateities karui. Nors dėmesys dabar nukreiptas į Arktiką, tačiau tas dar nereikia, kad verdamas naujas karas. Tai tik nurodė, kad jei valstybės vyrams nepasisektų jų darbas, tada neturi būti užkelta nepasirušimui kariuomenė.

- 1 — Kanados kariuomenės bandymai, vad. „operation muskox“, vykdomi arktikos sąlygose.
- 2 — JAV valstybių lėktuvnešis „Midway“ vykdo savo pratybas šalto oro sąlygose, nustatant jų tinkamumą laivyno manevrams.
- 3 — Rusija žiūri JAV valstybių kariuomenės virš dar pasilaikomose Islandijoje bazėse strateginę reikšmę.
- 4 — JAV valstybės prisijungė su meteorologinėmis stotimis po to, kai Sovietai jau prieš kelis mėnesius ten turėjo daug tokių stoties Sibirijoje.
- 5 — JAV valstybių karo metu įrengtos kai kurios bazės ir toliau pasilaikomos.
- 6 — JAV valstybių karo pajėgos yra numatę daryti dar šiais metais vykdyti specialius bandymus.
- 7 — JAV meteorologijos biuras steigia stotis visoje arktikoje.

Niurnbergo byla

Seys-Inquartas, von Papenas.

Buv. Hitlerio vietininko Austrijai ir vėliau Olandijai Arthur Seys-Inquarto pareikšimas teisme sudarė dvi pagrindines temas: Austrijos prijungimas ir okupacinės režimas Olandijoje. Seys-Inquartas, kaip nacional-socialistinio judėjimo vadovas Austrijoje, gavęs iš Hitlerio laiška, kuriame jis rašė, kad jis tikisi Austrijoje „neramumų“, jei kancleris Schuschniggas bandys pravesti tauros atsisakymą dėl prisijungimo prie Vokietijos, ir yra pasirošęs, jei tik bus šaukiamas „pagalbos“, įgytioti į Austriją. Cia pat buvęs pridėtas „pagalbos šauksmo“ projektas. Seys-Inquartui nepavykus susitariti su Schuschniggu dėl plebiscito atidėjimo, Goeringo įsakymu, buvo pareikalauta atsisakytis Schuschnigui ir pavesta Seys-Inquartui sudaryti naują vyriausybę. Tada, sako Seys-Inquartas, buvę aisku, kad Vokietija tepakės tik vieną nacional-socialistinę vyriausybę. Šis prijungimas vėliau buvo sankcionuotas Vienos gyventojų ovacijomis.

Olandijoje Seys-Inquartas buvo uolus Vokietijos interesus saugotojas. Jis prisipažino išreikalavęs iš Olandijos stambias sumas pinigų, konfiskavęs dideles žaliavų ir maisto atsargas, konfiskavęs ir leides išvežti fabriku mašinas ir įvairiausia kitą turtą, leides sprogdinti uostų įrengimus, sandėlius ir kitus svarbius pastatus. Dėl kai kurių šių nusikaltimų jis bandė kaltinti atitinkamus kariuomenės dalinius. Kiekvienas vokiečių kariavies galėjo pasiminti iš Olandijos tiek gėrybių, kiek jis tik galėjo panesti.

Seys-Inquartas prisipažino buvęs anti-semitas, įstėjęs Olandijoje du didelius ghetto ir suvaręs į juos 140.000 Olandijos žydų, o vėliau juos visus išsiuntęs į Rytus. Ir, apskritai, visos masinės žudynės ir kiti teroro veiksmai Olandijoje buvo įvykdyta Seys-Inquarto įsakymu arba bent jam pritariant, nes visu šių veiksmy įrankis — SS daliniai tiesioginiai priklausė jam.

Buvęs Vokietijos kancleris, vėliau vice-kancleris Hitlerio kabinete ir dar vėliau Vokietijos pasunitinis Vienoje ir Ankaroje Franz von Papenas (kuriam kartą Hitleris yra pasakęs: „Jūs man suteikėte galimybę tapti kancleriu, todėl aš Jūs niekad nepamiršiu“) plačiai atspasakojo prieš Hitlerinės Vokietijos politinį gyvenimą, kada jis pats buvo Vokietijos kancleriu. Įvairiais argumentais jis stengėsi įrodyti, kad jis nėra kaltas dėl Hitlerio įsigailejimo valdžioje.

Nuo 1913 metų von Papenas buvo karo atašė Vašingtone. 1915 metais jis smarkiai puolė Amerikos spauda dėl spionažo ir kitų nelegalių veiksmų. Von Papeną smarkiai paveikė Vokietijos pralaimėjimas pirmajame didž. kare, dėl to jis pasitraukė iš politinio gyvenimo ir apsigyveno kaime. Cia jis buvo išrinktas atstovu į reichstagą, kuriame jis išbuvo atstovu nuo 1920 metų. 1932 metais jis buvo Hindenburgo pakviestas kancleriu. Būdamas kancleriu von Papenas, sakosi, kovodamas su nedarbu ir ūkine krize, bet neleidęs nė vieno ptenigo apsiginklavimui. Jis atsakė SA vyrams draudimą nešioti uniformas vien tik teisingumo pagrindais, nes ir kitoms politinėms organizacijoms, kaip Raudonajam Frontui ir kt., buvo leidžiama dėvėti uniformas.

Po 1932 m. birželio 30 d. rinkimų, kurie padvigubino reichstago nacional-socialistų atstovų skaičių iki 230, von Papenas pasiūlyė Hitleriui bendradarbiauti vyriausybėje. Jis įtark pasakęs Hitleriui, kad Centro partija sutinkanti remti Hitlerį ir kviešti jį vice-kancleriu, o jis pats (von Papenas) yra pasirošęs pagal aplinkybes kelių mėnesių laikotary perleisti Hitleriui kanclerio vietą, jei tik Hindenburgas su tuo sutiksias. Tačiau ši pasiūlymą Hitleris atmetęs, nes jis vis laikėsis principo: viskas ar niekas.

Dėl 1932 m. rugšėjo mėn. Reichstago paleidimo von Papenas aiškino: „Tai atsitiko kažkas nelaukta ir negirdėta. Ponas Goeringas, tuometinis reichstago pirmininkas, davė žodį komunistų atstovei Klara Zetkin, kuri besikalbi puolė mano vyriausybę. Kai aš prašiau apsigynimui žodžio, nebuvo man tai leista, bet buvo socialistu, komunistu ir kartu nacional-socialistų iškeltas nepasitikielimo klausimas. Ši kombinacija turėjo parodyti, kad tai buvo būtina man bandyti ne nustumti į kraštą, bet įtraukti juos į mano vyriausybę.“

Tačiau po 1939 m. birželio mėn. įvykių, kada pats von Papenas buvo kelias dienas išlaikytas namų areste, o jo artimiausi bendradarbiai suaudyti, jis pažinęs Hitlerį; jis pažinęs, kad Hitleris yra didžiausias nusikaltėlis, kokį aš tik kada nors esu matęs savo gyvenime.“ V.G.

Rusai negražina japonų

Pagal Potsdamo konferencija, visiems nu-grižtiems japonams leidžiama iš užsienio grįžti namo, bet iki šiol iš Rusijos nė vienas negrįžo. Sąjungininkų tarybos Japonijoje pirmininkas G. Atdešon buvo užklaues rusų atstovą, kodėl iš Mandžūrijos nė vienas japonas nesugrįžo namo. Rusų atstovas gen. leit. K. Derevenko taip pat paprašė tolimesnių informacijų.

Nauji leidiniai

Stasys Santvaras, LAIVAI PALAUZTOM BUREM. Ketvirtoji lirikos knyga. Iliustravo dail. A. VAICAITIS. Išleido PATRIA 1945 m. gruodžio mėn. Tūbingene. Atspausd. — 5000 egz. Spaudė ir brošiūravo Bardenschenksche Verlagsanstalt Reutlingen. Kaina 8.- RM.

Ka tik sulaukėme vėl naujos vertingos 172 pusl. poezijos knygos. Didelio formato knygoje, suskirstytoje į tris atskirus skyrius, yra šilps viso 52 poezijos kūriniai: 1) Skyriuje „Nutulios pakrantės“ telpa 20 kūrinių, 2) „Viesbučio sekėliai“ — 24 kūr. ir 3) „Anga į mišką“ — 8 poezijos kūriniai. Leidinys gražus, ketias viršelias. Viršelio piešinys įprasminas knygos pavadinimas.

VERPETAI. Poezijos Almanachas. Kempnemas, 1946. Redagavo Vytautas Dyvas. Viršelis ir viršėtas dail. Stp. Makarevičiaus. „Al-guvos Baro“ leidinys. Tirražas 2500 egz. Ma-žo formato, 144 pusl., kaina 5.- RM.

Mūsų tremtiniai gyvenime veikliausi pa-rodė esa poetai: poezijos leidiniai vienas po kito plaukia iš spaudos. Štai ir vėl susilau-ke mūsų naujos poezijos knygos, šį kartą alma-nacho. Tetai „Kempnento lietuviškojo poe-tinio žodžio puoselėtojai, susimetę į „Verpetų“ almanachą, taria jums iš širdies į širdį žodį tėviškės ilgesio, siaubingo likimo ir sukūrin-gos buties, užbaigia leidinio įvadą A. Tyruo-lis. Tai įmantris žodžiai, bet knygos turinys ne visas į širdį tesimėkia. Aišku, yra ir vi-sai vertingų kūrinių. Šiame almanache daly-vauja A. Tyruolis su nestokojančiais poezijos soneis, Paulius Stelginas, taip pat vertas dė-mesio, Eug. Pakulienė, Ed. Kalrys, kurio ne-seniai yra išėjęs eilių rinkinys „Blaskomoi la-pai“, bet ir čia dar nestiprus, toliau A. Ra-džius, Z. Kaulenė, V. Murakauskas ir Vy-tautas Dyvas. Paskutiniėje dar neseniai pra-dėję spaudoje reikštas poetai, bet daugeliu at-veju prašoka kai kuriuos savo pašaukimu col-legas, kurie yra šiais metais pasirodė ir su savo kūrybos atskirais leidiniais.

A. A. MARTYNAUS JANKUS. Mažosios Lietuvos Patriarkas. 1858. VII. 7 Bitėnai — 1946 V. 23 Flensburgas. „Zinginių“ leidinys, 1946. V. 26, 8 pusl., spausd. rotatoriūmi.

Specialus leidinys — nekrogolas Martyno Jankaus mirties poema. Jame rašo: J. Senkus — Martyno Jankaus gyvenimo kelias, P. Bū-tėnas — Paskutiniojo aušrinuko diena ir Vlas-das Būtenas — Aušrai brėkstant (elėraštas, skirtas a. a. Martynui Jankui). Iš šio leid-nėlio dveiklia skuboturas ir šiai rimtai skau-džiai pragai nevisiškai tepiderintas.

METINES AKTUALIOSIOS INFORMACI-JOS. Nr. 50/307. Seedorf, 1946 m. birželio mėn. 8 d. Spausdinamas rotatoriūmi. Seedorfo L.T.B. Komiteto spaudos sek-cijos dienraštis, redaguojamas L. Pilipavičiaus, birželio 8 d. atitvenė savo metines sukaktu-vas. Be aktualių informacinių žinių, šiame sukaktuviname numery rašytojas Jurģis Jan-kus duoda savo romano fragmentą „Paskuti-nė dėdės išdaiga“, kuriame pavaižduojamas vė-nas tarybinio gyvenimo gabašėlis. St. Platūnas.

We Learn English

Laisvas anglų kalbos kursas „M. K.“ skaitytojams
The Twenty-Sixth Lesson — dvidešimt šeštoji pamoka

Pradėkime nuo pėreitos pamokos sakinį vertimo:

- 1) What are you doing now?
- 2) I am reading a book.
- 3) Do you learn English every day?
- 4) No, I learn English every second day.
- 5) We were dining when he came.
- 6) I dine every day at twelve o'clock.
- 7) Are you going home already?
- 8) I go home after work.

Veiksmazodis to go, pavartotas Progressive Form, ne visada turi ėjimo reikšmę, bet dažnai atstoja veiksmazodį „ruošius“. Pav., „I am going to learn English“ reiškia — aš ruošius mokytis anglų kalbos. „He is going to buy a new car“ — jis ruošiasi pirkti naują mašina. Tačiau, žinoma, visai drąsiai galime sakyti „I am going to church“ — aš einu į bažnyčia. Vadinasi, jei sakiny forma, turinti „going“, derinama su pažymintu, tuo atveju turėsim ruošius, bet ne ėjimo reikšmę.

Forma su „ing“ atstoja dar dvi kalbos dalis, būtent: būdvardį ir daiktavardį, padarytus iš veiksmazodžio. Zadžius kaip „waiting room“, „sleeping car“, „smoking room“ ir t. t. p. p. p. Ši jau pažįsta. Forma su „ing“ šiuo atveju turi būdvardžio reikšmę, derinama su daikta-vardžiu, ir nurodo, kuriame tiksliai tas daikta-vardis yra reikalingas. Žodis „waiting room“ galimas pakeisti „room for waiting“, kas aiški-kiai nusako, jog kambario tikslas yra lauki-mas.

Trečioji forma su „ing“ sudaro mūsų kal-boje t. p. dažnai jurtuojama veiksmazodinį daiktavardį, pav., skaitymas, rašymas ir t. t. Iš žodžio red lengvai padarom reading, kas reiškia skaitymą, iš žodžio meet — sutikti — meeting, kas reiškia sutikimą arba susitikimą. Taigi, „I am reading a book“ — aš skaitau knyga (su beskaitas) — forma, pavartota su pagalbinimu veiksmazodžiu to be, atitinka mūsų sudurtinį atitiktinį laiką. „A reading room“ — skaitymų kambarys (skaitykla) —

gerundium forma, pavartota su daiktavardžiu, atitinka mūsų veiksmazodinio būdvardžio formą.

Pagaliau — „I like reading very much“ — aš labai mėgtu skaityti — savarankiška gerundium forma, atitinkanti mūsų veiksmazodinį daiktavardį.

Gerundium t. p. gali būti pavartotas esamojo dalyvio vietoje sakinys, visai taip, kaip ir lietuvių kalboje. Pav., „I see him reading“ — aš matau jį skaitantį.

- 1) Jis rūko cigarete.
- 2) Mano brolis yra rūkomašame kambaryje.
- 3) Šitas rūkymas niekuomet neturės galo.
- 4) Aš matau jį rūkant.
- 5) Mes jau puse valandos laukiam.
- 6) Laukimas yra visuomet nemalonus.
- 7) Šitas laukiamašis kambarys yra labai mažas.
- 8) Aš radau jį tavęs belaukiant.

O dabar pora žodžių apie įvardžius. Jeigu sakiniję, vietoje jau vieną kartą paminėto daiktavardžio, vartojame įvardį, tai šitas įvardis bus sangraižinis. Pav., vienas pu šitas sakom kitam: „This is my hat.“ o kitas atsako: „No, it is mine“ — ne, tai manoji. Žodis „mine“ yra pavartotas vietoj „my hat“. Žino-ma, antrasis pu šitas gal pasakytų: „No, it is my hat“, tačiau toks atsakymas gyvoje kal-boje retai vartojamas.

Paimkime antrą pavyzdį. „Is it your book?“ — ar tai jūsų knyga? „No, it is yours“ — ne, tai jūsų (jūsųškie).

Pabaigai prisiminkime šiuos įvardžius: Mine — manasis, manoji. yours — tavasis, tavoji, jūsųškie. hers — josios. ours — mūsųškie. theirs — jųjų. Kiti ames sangraižinėje formoje lieka to-kię pat, nepakitę.

Pranešimas švietimo reikalų

1) Visos mokyklos, kiek vietinės sąlygos leidžia, skiria mokinius ne mažiau, kaip šešias savaites atostogų. Atostogos taip tvarkomos ir įvairinamos, kad mokiniai neilgtų be priežiūros. Kur pilnų vasaros atostogų nesudaro dėl pavėluotos mokslo metų pradžios, turi būti skirtas vėlesnis laikas mokiniams paliešti; dėl to sustarinama su švietimo įgalotiniu. Apie šias atostogas mokiniams reikia išsiaiškinti. Apie šias atostogas mokiniams reikia išsiaiškinti. Apie šias atostogas mokiniams reikia išsiaiškinti.

2) Poatostoginį darbą visos mokyklos pradeda rugpjūčio 1 d. Negalėjusios mokslo metų birželio mėn. užbaigti, dėl mokslo pradžios sustaria su švietimo įgalotiniu ir praneša švietimo valdybai.

3) Naujų mokslo metų kursas mokyklų suvaidina išskirtinai trimėstrastis, bet taip, kad galima būtų jų išleisti per 180 dienų ir mokslo metus užbaigti ne vėliau kaip kovo 31 d. Tos mokyklos, kurios naujus mokslo metus yra pradėjusios prieš vasaros atostogas, mokslo metu gali įterpti daugiau poilsio dienų apie atitinkamas šventes. Pagaideijama, kad visos mokyklos galėtų kuria išleisti iki kovo 1 d. ir tą paskutinį mėnesį skirti pakartojimui, keliamiesiems egzaminams.

4) Mokiniai dėl sunkių mokymosi sąlygų turi visą savo laisvą ir dėmesį skirti visai pirmam mokslui. Neapsunkinti mokinių viešais kultūriniais pasireiškimais, organizuojamais ne mokyklų. Kur tam tikrais atvejais būtų neišvengiamai reikalingas mokinių dalyvavimas, tai vietos švietimo skyriai turi prašyti mokytojų tarybos leidimo ir tėvų komiteto pritarimo.

5) Pradedamos poatostoginį darbą mokyklos taip sustvarko, kad mokytojai turėtų ne mažiau kaip po šešias dėtas pamokas savaitėje. Mažiau pamokų gali turėti tik tie mokytojai, kuriems iš jų dalyko nesudaro pamokai pamokai pamokų, ir kurių kiti negali dėstyti. Taip pat mažesni pamokų skaičių gali turėti mokytojai nepilnos gimnazijos, tačiau jokiū būdu ne mažiau kaip dvi savaitines pamokas. Ligi š. m. rugpjūčio 1 d. turi būti pateiktas švietimo įgalotiniams prasmės pripažinti mažesni dėtomu pamokų skaičių tiems mokytojams, be kurių mokyklos negalėtų apsesti. Apskritai, per didelio pamokų skaičymo yra vengtina.

6) Mokytojų atlyginimas ir teikiama jiems lengvata pareina nuo vietos sąlygų. Šiuo atžvilgiu minimalinis darbo valandų skaičius gali būti labai įvairus. Reikia vietoje rūpintis per švietimo skyrių, kad mokytojams būtų įskaitomas atitinkamas darbo valandų skaičius pamokoms pasirovoti. Suo tarpe mokytojai gali nutarti vadovautis proporcijos principu, imdami pagrindan pamokų skaičių.

7) Mokytojų personalas pirmoje vietoje sudarytinas iš cenzuotų ir prityusių mokytojų. Svetimoms kalboms dėstyti gali būti kviečiami ir necenzuoti dėstytojai, praktiškai gerai tas kalbas mokantieji, o egzaktiniams mokslams — specialistai akademiniu išsilavinimu. Turintiesiems cenzą tik žemesnėms klasėms švietimo įgalotinio gali būti pripažintama teisė dėstyti ir aukštesnėse klasėse. Pripažinimo motyvai pranešami švietimo valdybai.

8) Mokytojų skyrimas ir atleidimas dažnai pareina nuo jų potvarkių, kurie vietoje taikomi ir kitoms tarnautojams. Tačiau mokyklos, prie to prisitaikindamos, neturi apsiekti su tvarkiniais švietimo bendruomenės nuostatais. Mokytojai atitinkamai administracijai, kur tai neišvengiamai, pasiūlomi skirti ir atleisti, susižinojus su švietimo įgalotiniu ir priitarant švietimo valdybai.

9) Visos mokyklos turi būti švietimo valdyboje įregistruotos ir patvirtintos. Naujas mokyklas ar klases galima steigti tik tada, kai švietimo įgalotinis nustato, kad yra būtinas reikalas ir pakankamas cenzuotų mokytojų personalas. Aukštesnėse klasėse iš pagrindinio dalykų turi būtina persverti akademiniu išsilavinimo mokytojai. Be švietimo valdybos žinios vaikiančių mokyklų pažymėjimai yra nepakankami istoti į kita lietuvišką mokyklą ir gali būti bet kur keliamas klausimas jų nepripažinimo. (LTB SV 2)

Lietuviams Žurnalistams

L.Z.S-gos narių visuotinis susirinkimas bus atgaivinti Sąjungos veiklą ir išrinkti naują Valdybą, Revizijos Komisiją ir Garbės Teismą.

Susirinkime nedalyvavusieji ir ankiečių neuzpildžiusieji Sąjungos nariai, kurie ir toliau dalyvauja žurnalistinį darbą ir nori priklausyti Sąjungai, prašomi apie save suteikti šiu žinių: 1) adresą, 2) kuriems leidiniams šiuo metu rašo, 3) ar turi Sąjungos nario pažymėjimą.

Laikinis Valdybos adresas:
(14) Tūbingen, Föhrbergstr. 2-II,
Dr. J. Pajautis L.Z.S-gos Valdyba

Skelbimas

Lietuvių aukštesniajai prekybos mokykla **Suoest'e (Westfalijoje)** reikalingi **steno grafijs ir mašinarščio mokytojai**. Asmenis, galinčius dėstyti šiuos dalykus, maloniai prašome kreiptis šiuo adresu:
Lithuanian Secondary Commercial School,
Baltic Camp
(21) SOEST (Westf.),
Baltic Camp

Mokytojams bus sudarytos geros gyvenimo sąlygos ir mokamas atitinkamas atlyginimas. Mokyklos Direktorius

Lietuvių Tremtinių Bendruomenės **Ravensburgo Apylinkės Teismas** ieško pasipisėjusio **Valentiejaus**, Stasio, gim. 1907. V. 19. Raseinių apskr., kuris yra kaltinamas jam patikėto svietimo turto pasisavinimu. Zinantiųjų apie kaltinamojo Valentiejaus dabartinę gyvenamą ar prisitaikymo vietą prašomi pranešti šiam Teismui.

Ravensburgas, 1946. 7. 5. Teisėjas

Mes ieškome savųjų

144. Brazaičienė Emilija, (13a), Ansbach, Hindenburg-Kaserne, Lietuvos Lager, ieško **Brazaičio** Andriaus s. Jono.
145. Stankevičius Vytautas, (13a) Ansbach (Bay.), Hindenburg-Kaserne, Lietuvos Lager, ieško **Peckienės - Stankevičiūtės** Antoninos.
146. Mačaitienė Veronika, (13a) Ansbach (Bay.), Lietuvos Lager, ieško **Mačaičio** Juozo, sūnų Juozo, Jono.
147. Kriapaiytė Emilija, DP Camp Chieming b. Traunstein, ieško kun. **Morkvėno** Jono ir **Orienės** Kristinos.
148. Karpuskaitė Irena, DP Camp Chieming b. Traunstein, ieško **Varžaičio** Jono, **Zalio** Albino ir **Leonavičiūtės** Valės.
149. Ramanauskas Juozas, Baltic Camp Hammerweg, Weiden (Opf.), ieško tėvų **Ramanauskų** Jono ir Onos sesers **Juskevičienės** Magdeleonos.
150. Šopytė Petronėlė, Baltic Camp Hammerweg, Weiden (Opf.), ieško giminių ir pažįstamų.
151. Čižauskas Stasys, Baltic Camp Hammerweg, Weiden (Opf.), ieško **Gumauskio** Vlado.
152. Pieschakov Jakob, Gauting b. München, UNHRA-Sanatorium A II, Z. 1, prašo atsiiepti **Hofferriene-Noreikaitę** Elzę.
153. Atvikas Antanas, (13a) Würzburg-Zell, Nordern-Kaserne, Lietuvos Lager, ieško giminių ir pažįstamų.

Veda N. Cirtausas

SPORTO ŽINIOS

Dilingiečių viešinagė Kleinkoetze

S. m. birželio 28 d. dilingiečiai (tinklininkai) ir krepšininiai viešėjo Kleinkoetze (per Giunzburgo) lietuvių stovykloje, kur sužaidė tinklinio ir krepšinio rungtynes su vietos lietuvių sportininkais, o taip pat tinklinio rungtynes ir su dar neseniai susiorganizavusiais vietos lietuvių sportininkais.

Pirmas tinklinio rungtynes žaidžia dilingiečiai prieš latvius ir pralaimi 2:0 (13:15) (11:15). Rungtynės buvo aukšto lygio, pasėmė sviravo tai vienos tai kitos komandos naudai. Latviams laimėjimą nulėmė buv. Latvijos valstybinės tinklinio rinktinės geriausias žaidėjas Elmuts, kuris savo apgalvotai tiek techniškai tiek taktiškai žaidimu parodė pasigėrėjimo vertą tinklinio žaidimo klasę. Komandos žaidė šiu sudėty: Dillingenas — Radavičius, Budratis, Zulpa, Birgilas, Karaša ir Kazauskas; latviai — Elmuts, Tilintis, Glins, Kiršs, Strods ir Daugelonas.

Prieš vietos lietuvių tinklininkus dilingiečiai laimėjo lengvai 2:0 (15:16) 15:3).

Krepšinio rungtynes prieš vietos latvius laimėjo dilingiečiai pasekmė 53:15 (13:5). Komandos žaidė ir imėtė krepšiu: Dillingenas — Kurauškas 9, Brinkmanas 10, Anaitis 8, Sietmankas 1, Stankus 0, Karaša 1, Radavičius 4; latviai — Elmuts 6, Tilintis 4, Kiršs 2, Galinš 2, Klausinš 2, Strods 0.

Kitos žinios

Joe Louis nugalėjo Billy Conn'ą k.o.
S. m. birželio 20 d. Naujorko, Yankee stadione, pasaulio sunkaus svorio bokso meistris Joe Louis apgynė titulą prieš Billy Conn'ą, nugalėdamas jį aštuntame runde k.o. (knock out).

Jau nuo pat pirmo gonggo garso Joe Louis'as stipriai puola Billy Conn'ą, norėdamas rungtynių pradžioje pasiekti lemiamą rezultatą pergalę, bet pastarasis meistriškai gynasi ir išvengia Louis'o smūgiu. Antrame ir trečiame runde pavyksta Billy Conn'ui suduoti Louis'ui kelerą stiprų smūgių ir sunkiai sužeistą dešiniąją akį. Kitose rundose Louis'ui pavyksta savo priešininką įvartyti į ringo kampaną, kad suduotų lemiamą smūgį, bet Conn'as meistriškai išsiauka. Galop aštunto runde viduryje Louis'as pataiko savo kaire Conn'ą, suduoda dar du sunkius smūgius iš dešinės ir apevaigstamas nuo gautų smūgių, kairės kabilu ir pasmaikre galutinai permeta ant žemės, kur ligi „desimties“ išgulėjo be sąmonės.

Pietų Vokietija — Vakarų Vokietija 4:3 (2:1).
S. m. birželio 30 d. Koelne įvyko pietų Vokietija — vakarų Vokietija futbol rinktininių revanšinės rungtynės, kurias laimėjo vėl pietų Vokietijos futbol rinktinė 4:3.

Jau pirmo kėlinio 5 min. pietų Vokietija Barufkos šūviu veda 1:0, bet 10 min. Gaucheils išlygina. Augsburgietis Lechneris vėl pakelia 2:1 ir kėlinio pasekmė. Antrame kėlinyje Morlockas kelia 3:1 pietų Vokietijos naudai, bet 68 min. Güntheris švelnina 3:2 ir tuo Tibulskis iš 11 m. baudinio išlygina 3:3. Rungtynėms baigiantis Lechneris iš 11 m. baudinio daro galutiną pasekmę 4:3 pietų Vokietijos naudai.

Rinktinės žaidė šiu sudėty: Pietų Vokietija — Schmid (VFB Stuttgart), Schneider (Waldhof Mannheim), Streitler (Bayern München); Kuper (FC 05 Schweinfurt), Dzarstek (Schwabens), Kitzinger (FC 05 Schweinfurt); Binkert, Morlock (FC Nürnberg), Schlinz (VFB Stuttgart), Lechner (Schwabens), Barufka (VFB Stuttgart). Vakarų Vokietija — Jürissen; Jones, Moog; Hinz, Tibulskis, Michalek; Schmid, Gaucheil, Holz, Günther, Gavleick.

Pietų Vokietijos futbolo meistreriai lietuvių VFB Stuttgart su 46 t. 91:34 įvariais žiūriau finalo nugalėjusi FC Nürnberg 1:0. Toliau seka — FC Nürnberg 43 t. 81:42 įv., III v. Stuttgart Kickers 42 t. 88:51 įv., IV v. Waldhof Mannheim 39 t. 55:36 įv. ir t. t.

Lietuviai laimi prieš latvius

Birželio 22 d. Itzechos lietuvių krepšinio rinktinė viešėjo Flensburge (prie pat Danijos), kur sužaidė draugiškas krepšinio rungtynes su stipriausia miesto krepšinio komanda — latvių „Antwerp“ stovykla. Po gyvos kovos rungtynes laimėjo lietuviai 47:38 (20:14). Tai pirmas įvykis Flensburge, kad latviai pralostų lietuviams.

Itzechos lietuvių pelnė taškų: Snarskis 20, Bidušas I 8, Bartaišas 6, Orlickas 4, Bidušas II 3. Latviams daugiausia taškų surinko Kalve 14.

Taip pat buvo sužaistos ir stalo teniso rungtynės. Čia lietuviai latvius sumušė 5:0. Lietuvių rinktinė: Orlickas, Ranonis ir Bartaišas.

Krepšinio trenerių reikalai

Kempeno Lietuvių Sporto Skyrius Praneša:

Lietuvių kolonijos bei kolonijų sporto vietnetai, kurie yra susirūpinę krepšinio klasės pakėlimu, krepšinio trenerių reikalai iki š. m. VII. 15 d. rasti krepšiuo | Kempteno Lietuvių Sporto Skyrių. Atsižvelgiant į kolonijų pagėdavimus, mūsų reprezentacinės krepšinio komandos žaidėjai, turintieji stažą, bus pasiūti treneriais.

Rašyti: Kempteno Sporto Skyrius Vėdėjui Edm. Vengianskui, Kempten, Lietuvos Lager.

Prancūzijos . . .

(Pradžią 4 puls.)

Suhard balsas, atidomūs už M.R.P., daugiau sveria, negu kokio laudies mokytojo balsas už socialistus ar komunistus. Bet demokratijos tragedija labai dažnai ir išplaukia iš to, kad rinkimuose tevartojamos tik skaičiavimo mašinėlės ir panikinamos svarstyklės.

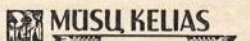
Pirmą kartą po karo

Prancūzijos orientacijos ryškėsnis pasiūlymas daug daugiau sudomino užsieniečius, negu pačius prancūzus. Jiems atrodo visiškai normalu, kad „kaluramas“ praranda vis plačiau savo pozicijų, ir jie niekuo nesistebi, kad naujoji Prancūzija vis aiškiai linksta į Vakarų — į savo tikrąją tradicinę vietą. Po to, kai visa Europa, galima sakyti, atsikyry geležine uždvara nuo Vakarų, Prancūzija suskaudo širdis tik dėl bendro Europos liudinio, bet ji neucauja jokios izoliacijos. Jos ryšiai su kietomis pasaulio rutulio dalimis niekuo nuo to nenukentėjo. Bet buvo daug užsienyje kalbama apie tai, kad Prancūzija noro noro prisiglausti prie tos „geležinės uždavros“ ir kad pavojai yra dideli — pavojai nukrypti į Rytus . . . Tad nieko stebėtino, kad tuoj pat po rinkimų anglo-saksų spaudo padarė politines išvadas, jog rinkimai spaudė naują plaučias pusiausvyrą Europoje ir kad pirmą kartą po karo aktingai ir sveikiniančiai pasireiškė gėnėjai senų europiejinų tradicijų, paremtų laisve ir teisingumu, ir pirmą kartą pavyko jiems įveikti totalitarinių sistemų fanatikus ir „suklastotos demokratijos“ šalininkus. I tokiu anglo-saksų spaudo komentaras atsakė balsai iš už „geležinių uždavros“. Girli, Prancūzijos rinkimai yra pirmasis signalas, kad „reakcionieriai“ keilia galvas ir kad „fasizmas“ dar tebeturi savo šaknis Prancūzijoje — tame svarbiame „naujų bandyimų“ prietilyje. Komunistinis L'Humanité, pritardamas tokiems komentarams, patis aiškino, kad „vykstai“ jau tiek išdrąsino, jog ima įstii iš urvų . . . ir kad „darbo klasė“ turi atidžiai būdėti ir gerai suprasti pastrodžiusius pavojus.

Gal per daug toll nereikia eiti, aiškinant naujuosius Prancūzijos St. Seimo rinkimus. Bet mes pilnai sutiktume su vienu belgišku laikraščiu (Le Quotidien — social-krikščioniu), kuris kėlė dieną po rinkimų rašė: „Prancūzija, nežūrint jų įvairių ir didelių nepasitenkinimų, pareiškė rinkimų rezultatus, kad jie nepasitiki tate politika, kurie laisvei yra prikerę labai siaurą supurtimą ir kuriu demokratijos kultas yra per daug naujas, jog ji būtų galima laikyti tikrai nuosirdžiu“. Iki kur tas nepasitenkinimas sieks — parodys ateities. Daugelis Prancūzijoje linki, kad naujas Europos švystelėjimas neilgtų mirażu . . .

Chorų vadovams

Ansbacho Lietuvių Stovyklai yra būtina reikalingas choro vadovas. Choro vadovus, laisvus nuo svarbių pareigų, prašome atsiiepti šiuo adresu: Ansbacho Lietuvių Tremtinių Apylinkė, Ansbach, Hindenburg DP Camp.

Išleina kartą savaitėje, ketvirtadieni
Dillingen a. d. D. Lietuvių Stovykla
Leidžia Redakcinis Kolektyvas:
Vydr. Redaktorius D. Penikas,
Red. Redaktorius — A. Laikūnas ir
Ant. Musiekis
Permitted by Military Government
Printed by Manz in Dillingen a. d. D.
Paskiro Nr. kaina 0.75 RM.

Iš amerikiečių lietuvių spaudos

Pagalba Tremtiniams

Visoje Amerikos lietuvių spaudoje nuolat gali rasti rašinių ir smulkių žinučių apie reikalingą organizuoti nuolatine pagalba tremtiniams. Ir tikrai, jie tokia pagalba, ir moralinę ir medžiaginę, organizuoja. Tą ypatingai jaučia mūsų tautiečiai, kur nėra UNRRA pagalbos.

„Dirvos“ paskutiniuose numeruose ypač aktyviai judinama studentijos ir lietuvių našlaičių klausimas. Viename straipsnyje studentijos klausimu Dr. A. G. rašo: „Jau kautą kiek pagvildomome studentų klausimą. Pastebėjome, kad Stokholme gambiai redaguojamas laikraštis „Svetur“ atsiliepė į mūsų anksčiau „Dirvoje“ iškelia klausimą, ar nevertėtų studentus koncentruoti ten, kur jie, baigę studijas, galėtų (ar bent laisviau) dirbti. Europoje yra visa eilė valstybių, kurių diplomai“ galima įsigyti, bet kur nėra viltingas galvoti tinkamo darbo. Besvarstydami tokius klausimus, iš vieno originalinių minčių turinio pagabėlio išgirdome tokią dmesio verta nuomonę: — Ar atsirastų tarp lietuvių išeivių, kurios sutikti pirmi pas save po studentą? Greičiausia, daugelį amerikiečių lietuvių nesudaryti nepakeliamų sunkumų, jeigu prie pietų stalo atsistėtų ir jų buvę apsigyventų pagabėlių studentas. O mokslapilniečius galėtų suteikti tos organizacijos, kurios ir dabar studentams duoda stipendijas. Tuo tarpu visais atvejais būtų naudingiau įsigyti, sakysime, JAV aukštosios mokyklos diplomą, nekaupti Vokietijos ar kitos kurios valstybės.

Kitame rašinyje, užvardintame — Parveškime Amerikon lietuvių našlaičius — taip rašo: „Pagal veikiančius imigracijos įstatymus, per metus Amerikon gali įvažiuoti 386 Lietuvos piliečiai. Naujos kvotos metal prasideda kasmet liepos 1 dieną. Prezidentas Truman 1945 metų gegulė išleido potvarkį, kuriuo pirmenybė įvažiuoti Amerikon teikiama našlaičiams vaikams. Šis potvarkis talkomas ir lietuviams našlaičiams, esantiems amerikiečių valdomoje Vokietijos dalyje. Ju ten yra nemažas skaičius. Atskiesti našlaičius Amerikon atskiri asmenys negali. Tą gali padaryti tik didžiulės organizacijos, kurioms valdžia pripažino teisę duoti save affidavitus. Tokia teisė suteikiama katalikų, protestantų ir žydų labdaros organizacijoms. Amerikos Catholic Committee for Refugees, glaudžiai veikia su War Relief Services organizacija, sutiko duoti reikalingus affidavitus lietuviams našlaičiams atvežti į Ameriką, jei BALF užtikrints, kad našlaičių atgabentimo ir apgyvendinimo išlaidos bus apmokėtos. Vieno našlaičio kelionė iš Vokietijos iki Naujorko kaštuoja 163 doleriai, o jų užlaikymas prieglaudžio ir mokykloje po 25 dolerius mėnesiui. Kiekvienas našlaišis, atvežtas Amerikon, turi teisę būti išsūnyti, jei tik susiras norinčių jį savo šeimonai ir jei tos šeimos bus pripažintos tinkamomis ir galinčioms našlaištį išsūnyti. BALF jau turi savo sąrašą visą eilę geradarčių lietuvių, kurie nori išsūnyti po našlaištį. Yra net tokių, kurie sutinka pamaiti po du. Yra atsiliepiusių draugijų, kurios sutinka apmokėti vieno ar daugiau našlaičių kelionės išlaidas. Šis pranešimas labai pradižiūn BALF vadovybę. Bet dar reikia daugiau sąrašų, daugiau draugijų šiek didesniu artimo meilės žygiui įvykdyti.

Visuose Amerikos lietuvių laikraščiuose buvo paskelbtas pranešimas, kad Amsterdamo lietuvių komitetas aktualiems ir būtinoms reikalmis iš savo lėšų paskyrė 350 dolerių ir pasiuntė Lietuvos ministeriui Vašingtone, kad tuos pinigų būtų persūstų sekantiems adresatams: 200 dolerių paramai Lietuvių pagabėlių draugijos mokykloms, 100 dolerių pagabėliams Vokietijoje maistui pirkti ir 50 dolerių Lietuvos ministeriui Londone — B. K. Balučiu.

Lietuvių varžybose su kitais amerikiečiais

Amerikos lietuvių laikraščiai beveik kiekviename numeryje duoda žinių apie mūsų tautiečių pastangas, vienoje ar kitoje šakoje prasitūmūti ir priekti. Štai „Dirva“ rašo: „Jau lietuvių, grįžę iš kariuomenės, pradeda rūpintis jėgti ir Amerikos politikią gyvenimą. Gegulės 7 dienos nominacijos matome šiuos lietuvius kandidatus į politikią kankas vietas: 22-me Ward, Precinct B — į Precinct Committeeman vietą kandidatuoja Joseph J. Gužasikas. Jis buvo pasiekęs leitenanto laipsnį. Antanas L. Svetkauskas, sugrįžęs iš tarnybos karo laivyne, kandidatuoja 22-me Ward, į Committeeman Precinct D. Šis ward yra lietuvių tirčiai apyventas ir lietuvių balsuotojai gali lengvai savo žmones išrinkti, tik reikia eiti ir balsuoti. Kitas veteranas, Joseph P. Muliolis, apie kurį jau plačiau buvo rašyta „Dirvoje“ pirmiau, kandidatuoja į U.S. Kongresą 20-me Distrikte. Jis prieš save turi dabartinį Kongresmaną Feighan, demokratą, stiprų kandidatą.

Kitame to paties laikraščio numeryje rašoma: „Advokatas Nadas Rastenis vėl kandidatuoja Demokratų tikletui atstovu į Marylando Atstovų Butą. Jo kandidatūra indorsavo The Original Democratic Organisation of the Sixth Legislative District of Baltimore City, organizacija, susidedanti iš daug Demokratų klubų, jų tarpe ir Lietuvių Demokratų Klubas. Gegulės 20 diena, taip pat jį indorsavo ir Moterų Demokratų Klubai šeštame distrikte.“ Mes čia iš savo pusės turime pažymėti, kad advokatas Nadas Rastenis, aktyvus lietuvių veikėjas, jau ir praėjusiuose rinkimuose buvo išrinktas. Mus pasiekė žinios, kad ir šiuose rinkimuose laimė buvo jo pusėje.

— Laikraščiuose, išėjusiuose birželio mėnesyje, randama žinia, kad lietuvis kandidatuoja į Kongresą. Rašoma: „Frank J. Markovich, sugrįžęs iš kariuomenės, kur buvo pasiekęs seržanto laipsnį, yra kandidatas 15th Congressional Distrikte ir Kongresą Vašingtone. Jis ištrnavo kariuomenėje 3 metus ir 8 mėnesius. Buvo Kinijoje, Indijoje, Burmoje ir Pacifico salose. Lietuviai raginami už jį balsuoti.“

Lietuviai neatsilikia ir kitose istorijose. Štai rašoma: „Adelės Smallitės paveikslų paroda Philadelphiaje. „Kaip žinoma, ši jaunoji dailininkė, turinti savo studiją, Amerikoją yra plačiai žinoma.“

Dar kitoje žinutėje rašoma: „Clevelando tarptautiniame šokių festivalyje dalyvavo dvi lietuvių grupės. Abi grupės gabios ir gerai išlavintos. Festivalio dalyvių abi šokikų grupės buvo labai aukštai įvertintos.“

Dr. B. Vargas

Įvairios žinios

Pasaulinė kronika

- Stipri albanų grupė vėl buvo užpuolusi graikų sargybas, do kareiviai dingę ir jų priemonės pavogtos.
- 600.000 vokiečių išvaryta iš Zem. Silezijos ir 200.000 iš Tešino srities, pranešama oficialiai iš Lenkijos.
- JAV kariuomenė vėl iš valstybės departamenta perima informacijas, švietimo ir religijos kontrolę Vokietijos okupuotoje zonoje.
- Jungtinių Tautų visumos suvažiavimas nukeliamas iš rugsejo 3 d. į rugsejo 23 d.
- Sovietai vis kritikuoja Britų politiką okupuotoje Vokietijos zonoje.
- Prezidentas Trumanas paskyrė Leighton Stuart ambasadoriumi į Kiniją. Stuart yra 70 metų, geras Čangkaišeko draugas. Šis paskyrimas gen. Maršallo vietas nepakeičia, bet tik padės jam geru išvesti Kinijos problemą.
- Rusų kareivii, kuris buvo užpuoles do vokiečių amerikiečių zonoje, amerikietiš sargybinkams, save gindamas, nušovė.
- Austrijos spauda, išskyrus komunistinę, sveikina JAV valstybių notą Austrijai dėl vokiečių turto pavaldimo patikėtinams. Valstybės kanceliris Figl dėkojo Prezidentui Trumanui ir gen. Mark V. Clark už „pareikštą draugiskumą Austrijai“.
- Raudonosios armijos laikraščiai nepasidėjo prezidento rašto.
- JAV do kreiseriai ir 4 naikintuvai įplaukė pirmą kartą per 10 metų į Stokholmo uostą.
- AP iš Immenendorfo praneša, kad Britai Immenendorfo DP stovykloje, prie Hanoverio,

- 62% DP yra tinkami darbu, pareikše gen. leit. Sir Fr. E. Morganas, UNRRA-oso Sešas Vokietijoje. Jie esą pakankamai pasiruose užimti civilinį darbą. Apie 43% „dingusių lenkų esą žemės ūkiu ar miškų darbininkai. Iš bendro lenkų 442.000 skaičiaus apie 271.000 yra tinkami darbu.
- Antroji didelė DP kategorija esanti baltai; jū yra profesionaliai darbininkai, baltaodžiai, kurių tarpe dominuoja administracijos ir kitokio užsiėmimo žmonės, sudarą net 37% visų darbo grupių.
- W. Churchillis, kalbėdamas liepos 14 d. Metz, pareikše, kad „gelbėdami Europą, mes išgelbėjome Prancūziją ir, gelbėdami Prancūziją, mes išgelbėjome Europą“.
- Jugoslavijos informacijos ministerija paneigia iš Romos paskleistą žinia, kad marš. Tito esą sužeistas. Jis esą sveikas ir darą pranešimus Juodkalnijoje.
- Prie Jugoslavijos-Italijos sienos susišaudymo metu tarp amerikiečių ir jugoslavų sargybinių, kurie buvo perėję į US zoną, 2 jugoslavai buvo nušauti.
- Danija ir Rusija pasirašė Maskvoje 2 metų prekybos sutartį. Iš Danijos Rusija gauso maisto produktų, o Rusija teiks įvairių žaliavų pramonėi.
- Sovietų įstaigos Austrijoje pasipriešino kontrolės pareidymui Austrijos vyriausybei, kad jį panaikintų vaikščiojimui tarp žučių bus. Rusai sako, kad vakarinėje Austrijoje esą daug nacių ir todėl jie jū neleis į savo zoną.
- Dingę trys amerikiečių karininkai ir viena jų ponja Berlyne dar nesurasti. Ju dingimas dar neišaiškintas.
- JA Valstybės per karą kitoms valstybėms perleido daugiau negu 4200 laivų. Iš jų Anglija gavo 3390 laivų, o Rusija — 575 laivus.
- Graikijos ir Albanijos pasienyje vyksta beveik nuolatiniai susidūrimai tarp pasienio sargybinių.
- Jungtinių Tautų visutinis suvažiavimas numatomas nukelti į rugsejo 23 dieną, nors jū buvo numatyti rugsejo 3 d.
- Suplanuotos naujos mašinos atomo našlaptims iškoti. Atomo branduolių skaldys naujos mašinos, kurios turės apie 100 milijonų voltų stiprumą. Tai viena galingiausių žmogaus padaryta mašina.
- JAV kongresas 219 balsu priėmė 155 priėmė įstatymą, pagal kurį D. Britanijai suteikiama jos prašyta 3.750 milijonų dolerių paskala. Įstatymas pasirašytas ir prezidento Trumano.
- Respublikos atstovai pareikše, kad sis kreditas padėsias apsaugoti nuo destruktiviųjų pasaulio žygų, kurios yra nukreiptos į Amerikos gyvenimą.

Pradžia i pusl.)

Associated Press praneša, kad Molotovas, pareikšdamas Kremliams pažūrą atžvilgiu svarbiausio savo agresoriaus — Vokietijos, išryškino, jog Vokietija neturi būti federalizuojama ar suskaldoma be vokiečių tautos sutikimo. Toliau jis paminėjo, kad Vokietija neturinti būti redukuota į žemės ūki kraštą, jos pramonė turi būti apsaugota ir pilieno gamyba paskaitinta, su sąlyga, kad tos priemonės nebūtų pavartotos naujam karui. Svo pareikšimu Molotovas, kaip sakoma, nori prigrizinti vokiečių tautai ir tuo būdu laimėti jos simpatijas.

Vakaryų sąjungininkai pirmiausia reikalauja sudaryti Vokietiją ūkiniai vieningą, nes priešingai jauvanti anglams ir amerikiečiams okupacija kainuojanti arti 500 milijonų dolerių metams. Kuo ši idėjinė kova baigsis, pradės aiškėti per Tautos konferencija, nes dabar jie nesutarė.

Iš šių kelių pastabų aiškėja, kad Paryžiaus konferencijos darbų balanso suvesti negalima, nes pradėtos spręsti problemos galutinai nėra išspręstos, nors Vakaryų Sąjungininkai ir padarė stambių nuolaidų.

Kas toliau?

Vieliųų nuomonų institutai Amerikoje ir Prancūzijoje ryšiumi su konferencijomis paskleidė orakuliškos statistikos. Iš apliaustujų 63% pareikše, kad dabartinėse sąlygose yra neįmanoma suorganizuoti taiką, kuri tęstųsi bent 20 metų. Neaiškaiškime tos statistikos pranašings, vis dėl to ji yra simptominga. Ir kai jūs apkliausite savo aplinkumose draugus ir pažįstamus, tai gausite tokius pat rezultatus (gal net su ryškiai padidėjusiu nuosiūmčiu). Ar „keturi užsienio reikalų ministrai“ priklauso prie tų 63%, labai tiksliai pasakyti būtų per daug sensacinga. Bet jei istorijos eiga jau taip lemia, kad „alyvos šakalėi“ suzydėti šiuo metu nėra galimybū, tai keturių ministrų norai, nustatymai ir kitokios žmogiškos pastangos negalės pasukt pasaulio įvykių eigos. Nebūtinai reikia būti šalininku istorinio materializmo, kad galėtum išjungi žmogaus valią iš faktorių, apsprendžiančių tautų ir valstybių gyvenimus. Kaip grūdū išaugti reikia drėgmės, oro ir šilumos, taip ir tautos suorganizuoti reikia pilno savitarpinio pasitikė-

Dėl Korėjos atstatymo nesutarita

Vašingtone, VII. 6. Associated Press praneša, kad Amerikos planai dėl Korėjos vyriausybės atstatymo susilaukia nepasiekiamai iš rusų pusės. Todėl dabar Amerika esianti viena savo keliu, kad galėtų amerikiečių okupuotoje zonoje paruošti korėjiečius nepriklausomam gyvenimui.

Okupacijos pradžioje buvo manyta, kad abi okupacinės pajėgos, bendrai veikdamos, paruoš Korėją nepriklausomam gyvenimui. Tačiau rusai jau pavasarį pasipriešino bendros komisijos sudarymui. Amerikos istorijos laikėsi to principo, kad Korėjoje būtų leista veikti visoms demokratinėms partijoms. Tuo reikalau buvo pasiūsti į Maskvą net do reikalavimai, bet visa tai liko be pasekmių.

Sovietai „užvetavo“ Kanadą

Rusija jau šeštą kartą panaudojo „veto“ Saugumo Taryboje. Šį paskutinį kartą jį panaudojo prieš Kanadą, kad jį nebūtų priimta ir atominės energijos kontrolės komisija. Devyni balsai pasirašė už Kanados atstovo priėmimą į šią komisiją, vienas (Lenkija) sustalė ir Rusija balsavo prieš. Gromyko po to pareikše, kad jo negatyvus balsas reiškias „veto“.

Vengrijos pengo „mirė“

Kas sekė spaudoje pasrodančias žinutes apie Vengrijos gyvenimą, tą pastebėjo, kad Vengrijos pinigų — Pengo — vertė labai greitai tempu smunka. Pagaliau jį pasiepė bilijonin ir vėliau net 25 skaitmenų veida, ir Pengo nustoją savo vertės. Paskutiniu metu 50 svarų pinigų pundaui buvo keičiami popieriaus fabrikuose ir popieriaus gaminiams ne kaip pinigai, bet kaip popieriaus žaliava.

Nuo rugpičio 1 d. numatyta įvesti naujus pinigus — Florinus, kurie vertė su doleriu bus sulyginata santykiu 10 su 1. Vadinas, už vieną dolerį reikės mokėti 10 florinų.

Susirašinėjantiems su Argentina

Praeitame „M.K.“ Nr. informavome savo skaitytojus, kad Argentinoje leidžiamas laikraštis „Argentinios Lietuvių Balsas“ mielai sutinka patalkininkauti tiems tautiečiams, kurie nori susirašinėti su savaisiais gyvenančiais Pietinėje Amerikoje. Deja, minimo laikraščio adresas daugelyje egz. dėl technikių klūčių atspausdino ne visai aiškiai. Todėl jį šia proga kartojame:

(Vardas, pavardė)
c/o A. L. Balsas
Casilla de Correo 303
BUENOS AIRES
ARGENTINA

Keturi Didieji vėl išsiskirstė

Pradžia i pusl.)

Associated Press praneša, kad Molotovas, pareikšdamas Kremliams pažūrą atžvilgiu svarbiausio savo agresoriaus — Vokietijos, išryškino, jog Vokietija neturi būti federalizuojama ar suskaldoma be vokiečių tautos sutikimo. Toliau jis paminėjo, kad Vokietija neturinti būti redukuota į žemės ūki kraštą, jos pramonė turi būti apsaugota ir pilieno gamyba paskaitinta, su sąlyga, kad tos priemonės nebūtų pavartotos naujam karui. Svo pareikšimu Molotovas, kaip sakoma, nori prigrizinti vokiečių tautai ir tuo būdu laimėti jos simpatijas.

Vakaryų sąjungininkai pirmiausia reikalauja sudaryti Vokietiją ūkiniai vieningą, nes priešingai jauvanti anglams ir amerikiečiams okupacija kainuojanti arti 500 milijonų dolerių metams. Kuo ši idėjinė kova baigsis, pradės aiškėti per Tautos konferencija, nes dabar jie nesutarė.

Iš šių kelių pastabų aiškėja, kad Paryžiaus konferencijos darbų balanso suvesti negalima, nes pradėtos spręsti problemos galutinai nėra išspręstos, nors Vakaryų Sąjungininkai ir padarė stambių nuolaidų.

jimo, neginėjamo teisingumo ir solidarios atsakomybės. Kol tų elementų nėra, tol taikos pastatas bus panašus į kortų rėmą ir tol visos diskusijos ir konferencijos tegal turėti tik vieną tikslą: atitolinti pradžia naujo ir labai lemtingo sprendimo ir išlošti laiko volkiems su tuo sprendimu susietiems reikalavimams.

Jau pirmoje „keturių konferencijoje“ buvo atvirai iškeltas klausimas, kas toliau, jei nepavyks tvirtai susikabinti. Juk Europa negali palikti nepražamt laikui tokiam netikrumo ir tokiame chaoso, kuriame jį jau antri metų gyvena. Reikės koškę išieiti iškoti. Bet kokią? Byrnes su Bevnu manė, kad tada turės skubiai susirinkti „Dvidešimt vieno konferencija“, tu dvidešimt vieno konferencija, tu dvidešimt vieno konferencija“ nleko pozityviam naglėvui pasiekti, tai reikės šaukti „Penkiasdešimt vieno“ asamblėjos ir jai priminti 1945 metais birželio 26 d. San Francisco konferencijoje pasirašytą chartos pirmą straipsnį, kurio dalis skamba šitaip: „Jungtinių Tautų Organizacijos tikslai yra šie: 1. Išlaikyti tarptautinę taiką ir saugumą ir tuo tikslu griebsiti veiklių kolektyvinių priemonių taiką gresiantiems pavojams pašalinti arba bet kokiems agresijos aktams likviduoti arba išvengti kitoms taikos suvaidymams; likviduoti taikingomis priemonėmis, suderinančiomis su tarptautinės teisės ir teisingumo principais, tarptautinio pobūdžio ginčus bei situacijas, galinčias išprovokuoti taikos pažeidimus. 2. Vystyti tauses draugiškus santykius, paremtus tautų teisės lygybės principų pagarbą ir jū teisė laisvai apsispręsti ir pritaikinti visas kitas priemones tinkamas pasaulio taikai konsoliduoti.“ Kuo baigtūsi atsisakimai i šį taip gerą chartos straipsnį, galėtų atsakyti tie, kurie stebėjo likvidavimą Irano-Sovietų ginčo, Ispanijos klausimų, atominės energijos kontrolės problema ir kitus smulkius ir stambesnius reikalavimus... O vis dėlto toks atsisaukimas prakalbintų bendrąją žmonių sąjūnę ir pastatytų „Didžiules“ prieš didelę atsakomybę, ir prieš labai griežtą istorijos teismą. Tai būtų paskutinioji pastanga surasti teisėtą paskutinę priemonę likviduoti tarptautinio pobūdžio ginčams ir situacijoms.